

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ermin Kahrmanović

**Problematika ponovne izvoljivosti županov:
primer majhnih slovenskih občin**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ermin Kahrmanović

Mentor. red. prof. dr. Miro Haček

Somentorica: asist. dr. Simona Kukovič

**Problematika ponovne izvoljivosti županov:
primer majhnih slovenskih občin**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

ZAHVALA

*za uspešno dokončano diplomsko delo gre
mentorju dr. Miro Hačku in somentorici
Simoni Kukovič za vso strokovno pomoč
pri delu ter družini za vso potrebno
potrpežljivost in podporo.*

Problematika ponovne izvoljivosti županov: primer majhnih slovenskih občin

Funkcija župana kot lokalnega organa občine je tako rekoč prisotna v vseh državah z uveljavljeno lokalno samoupravo (Vlaj 2006, 180). Župan je prvi predstavnik občine in tisti, ki mu občani na demokratičnih volitvah podelijo občino v upravljanje za mandat štirih let. Ker v Sloveniji po trenutni ureditvi ni omejitve števila mandatov, lahko župani po izteku mandata znova kandidirajo in se ob ponovni izvolitvi obdržijo na županskem stolčku še vsaj en mandat. Kot pravita Haček in Kukovič (2012) na možnost uspeha pri vnovični kandidaturi vpliva več dejavnikov in verjetnost zmage ni enako porazdeljena med kandidate. Predpostavlja se, da so politični funkcionarji, ki zasedajo voljeni položaj in so vršilci politične dolžnosti, v prednosti nasproti ostalim politikom, ki niso v enakem položaju. Tezo o prednosti opravljanja dolžnosti uradnega položaja smo uporabili kot metodološko izhodišče pri diplomskem delu, ki analizira visoko stopnjo ponovne izvoljivosti županov v Sloveniji. Volilne statistike jasno prikazujejo da je v Sloveniji ponovna izvoljivost županov pogost pojav. Uspešnost županov na volitvah je na podlagi zbranih podatkov anketnega vprašalnika pogojena s poznanostjo med ljudmi, dosedanjim županovanjem in nepolitičnim stilom vodenja oziroma preseganja političnih delitev. Ugotovili smo tudi, da na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti županov v določeni meri vplivajo nekonkurenčni protikandidati in pasivnost volivcev ter nenaklonjenost občanov do sprememb, kar vsekakor predstavlja prednost za aktualnega župana in slabost novim kandidatom.

Ključne besede: župan, slovenske občine, lokalne volitve, ponovna izvoljivost

Issue of re-election of mayors: the case of small Slovenian municipalities

The function of the mayor as the local authority of the municipality is present in all countries with well-established local self-government (Vlaj, 2006, 180). Mayor is the first representative of the municipality and the one to whom citizens in democratic elections confer governing of the municipality for a term of four years. As in Slovenia at present, there is no limit in the number of mandates. After a term in office ends, mayors are able to candidate again and if getting re-elected retain the position in office for at least one more mandate. As Haček and Kukovič (2012) say, the possibility of success in re-election is influenced by several factors and the probability of winning the election is not equally distributed between candidates. It is assumed that political functionaries who already occupy elective office and exercise powers are in advantage against other politicians who are not in the same situation. Thesis about the advantages of being in office was used as a methodological origin for the diploma in which we analyse a high level of re-election of mayors in Slovenia. Election statistics clearly show that re-election is in Slovenia a common phenomenon. The success of mayors in the elections are, on the basis of data collected with a questionnaire, conditioned with familiarity between people, past work as a mayor and non-political governing style with exceeding the political divisions. We have also found that a high level of re-election is to some extent influenced by non-competitive candidates and the passivity of voters and citizens' reluctance to change, which definitely works as an advantage for the current mayor and the weakness of the new candidates.

Key words: mayor, Slovenian municipalities, local elections, re-election

KAZALO

1 UVOD	7
2 METODOLOŠKI OKVIR IN RAZISKOVALNO VPRAŠANJE	9
2.1 Metodološki pristop in raziskovalno vprašanje.....	9
2.2 Metode in tehnike raziskovanja.....	10
2.2.1 Pregled, analiza in interpretacija primarnih virov	10
2.2.2 Pregled, analiza in interpretacija sekundarnih virov	10
2.2.3 Deskriptivna metoda.....	10
2.2.4 Študija primera	10
2.2.5 Metoda anketnega zbiranja podatkov	10
2.3 Zgradba diplomskega dela.....	13
3 LOKALNA SAMOUPRAVA, LOKALNA SKUPNOST IN OBČINA	14
3.1 Odločanje v občini.....	15
4 ŽUPAN: POJEM, FUNKCIJA IN PRISTOJNOSTI	17
5 O LOKALNI DEMOKRACIJI: LOKALNE VOLITVE in POLITIČNA KULTURA NA LOKALNI RAVNI.....	20
5.1 Lokalna demokracija	20
5.2 Lokalne volitve.....	22
5.3 Politična kultura na lokalni ravni v Sloveniji	23
6 REELEKCIJA ŽUPANOV: POJAV, POLITIČNA KARIERA IN VOLILNA STATISTIKA	24
6.1 Politična kariera in volilna povezava	24
6.2 Reeleksija županov slovenskih občin: volilna statistika	26
7 ANALIZA EMPIRIČNIH PODATKOV IN INTERPRETACIJA	28
7.1 Dolžina politične kariere ali senioriteta.....	28
7.2 Članstvo v politični stranki in ponovna kandidatura	29
7.3 Osrednji motiv za ponovno kandidaturo	30
7.4 Zaupanje volivcev; najpomembnejše pri izbiri kandidata	31
7.5 Javna neposredna soočenja kot del volilne kampanje	33
7.6 Množični mediji v volilni kampanji	35
7.7 Neposreden stik z volivci in organizacija dogodkov v volilni kampanji.....	36

7.8 Način komuniciranja s potencialnimi volivci v volilni kampanji.....	36
7.9 Dejavniki, ki vplivajo na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti županov.....	38
7.10 Omejitev števila županskih mandatov.....	39
8 SKLEPNE UGOTOVITVE	40
9 LITERATURA.....	44
PRILOGE.....	47
Priloga A: Vprašalnik.....	47

KAZALO TABEL

Tabela 7.1: Prva izvolitev na javno funkcijo.....	28
Tabela 7.2: Ponovna kandidatura in (ne)podpora politične stranke	30
Tabela 7.3: Zaupanje v politične stranke: primerjava 2009–2014	32
Tabela 7.4: Najpomembnejši dejavnik pri izbiri kandidata.....	32
Tabela 7.5: Organizirana javna neposredne soočenja med kandidati.....	33
Tabela 7.6: Potreba po organiziranju javnih neposrednih soočenj med kandidati	34
Tabela 7.7: Uporaba množičnih medijev v volilni kampanji	35
Tabela 7.8: Organizacija dogodkov v volilni kampanji	36
Tabela 7.9: Načini komuniciranja s potencialnimi volivci v volilni kampanji.....	37
Tabela 7.10: Dejavniki, ki vplivajo na stopnjo ponovne izvoljivosti županov	38
Tabela 7.11: Omejitev števila županskih mandatov	39

KAZALO GRAFOV

Graf 7.1: Prva izvoljena funkcija.....	29
Graf 7.2: Ponovna kandidatura in (ne)podpora politične stranke.....	30
Graf 7.3: Potreba bo organiziranju javnih neposrednih soočenj med kandidati.....	34
Graf 7.4: Omejitev števila županskih mandatov	40

1 UVOD

Lokalna raven je pogosto označena kot temelj demokracije. Tako je, kot pravita Brezovšek in Kukovič (2012, 19), širjenje demokratičnih idej prispevalo k ponovni oživitvi lokalne demokracije. Demokracija mora biti utemeljena na institucijah, ki so ljudem odgovorne na različne načine, med te sodi tudi lokalna različica demokracije. Le-ta zagotavlja državljanom najbolj neposreden stik, udeležbo in nadzor nad institucijami in dogodki v njihovem življenjskem okolju in hkrati predstavlja okvir razvoja ustavne demokracije. Izhodišče tega lahko najdemo v Evropski listini o lokalni samoupravi,¹ ki lokalne oblasti predstavlja kot enega glavnih izvorov katere koli demokratične ureditve. Pravica državljanov, da sodelujejo pri vodenju javnih zadev je pomembno demokratično načelo, ki se najbolj neposredno uresničuje na lokalni ravni. Lokalna oblast s stvarno odgovornostjo zagotavlja učinkovito in odprto upravo blizu državljanom. Obstoje lokalne oblasti je pogojen z obstojem lokalno izvoljenih funkcionarjev (Brezovšek in Kukovič 2012, 21).

V slovenskem sistemu lokalne samouprave volivci vsaka štiri leta izbirajo svojo lokalno oblast. Ko govorimo o lokalno izvoljenih uradnikih govorimo o županu in občinskih svetnikih. Župan je »gospodar« občine, izvoljen na neposrednih volitvah za mandatno dobo štirih let. Izvolijo ga volivci, ki imajo v občini stalno prebivališče, na splošnih, neposrednih in tajnih volitvah. Župan je prvi lokalni funkcionar, ki pri svojem delu predstavlja in zastopa občino, skrbi za izvrševanje odločitev občinskega sveta in hkrati vodi delovanje le tega (Brezovšek in Kukovič 2012, 21–22).

V Sloveniji trenutno nimamo omejitve števila županskih mandatov, zato se lahko aktualni župani po izteku mandata odločijo za ponovno kandidacijo in si z morebitno zmago na lokalnih volitvah zagotovijo še en mandat. Po izteku drugega mandata jim je povsem omogočeno, da kandidacijo vnovič ponovijo in, v primeru, da so uspešni, mandat ponovijo znova in znova. Obstoječa ureditev tako omogoča pojav visoke stopnje ponovne izvoljivosti županov. O tem je bilo odprtih že veliko razprav; predvsem pa pregled statistik lokalnih volitev v Sloveniji vse od njenih začetkov do sedaj² razločno prikazuje, da je ta pojav v Sloveniji zelo prisoten in se z leti tudi povečuje. Kot je zapisano v prispevku Hačka in

¹ Evropska listina lokalne samouprave je dostopna prek: http://www.svetevrope.si/sl/dokumenti_in_publikacije/konvencije/122/ (januar 2015).

² Glej Kukovič (2012a, b, c, č).

Kukovič (2012, 670) se predpostavlja, da obstajajo prednosti opravljanja dolžnosti uradnega položaja in verjetnost zmage oziroma poraza na volitvah ni enakomerno porazdeljena med kandidati. V tem delu je tako moč govoriti o določenih dejavnikih, ki lahko odločno vplivajo na pojav ponovne izvoljivosti županov. Govorimo o spletu več različnih dejavnikov, ki skupaj vplivajo na volilne rezultate, ki so pogosto v prid obstoječim županom.

Lokalna demokracija je po Beethamu (1996) priložnost za državljane, da s participacijo vplivajo na odločitve, ki se dotikajo njihovega vsakodnevnega življenja in imajo tudi neposreden učinek nanje. Ker se volitve periodično ponavljajo, nudijo volivcem možnost, da tako z (ne)podporo ocenijo delo trenutnega vodstva in tako obstoječim zaupajo še en mandat ali pa izberejo novo vodstvo. V tem delu je pomembno izpostaviti vprašanje političnih karier kot eno osrednjih vprašanj ideje demokratičnega predstavnštva. Politično predstavnštvo implicira željo in interes politikov, da delujejo v interesu lastne volilne baze in si tako lažje priskrbijo nadaljevanje njihove politične kariere (Haček in Kukovič 2012, 670–671).

Predvidevamo lahko, da po nenapisanem pravilu župani vsekakor strmijo k zadovoljevanju čim večjega števila ljudi in si z dobrim delom prizadevajo podaljšati politično kariero. Sodeč po statistikah lokalnih volitev v Sloveniji, mnogim danes to zelo nazorno uspeva. Zato se na tem področju odpira široko polje raziskovanja v smeri odkrivanja dejavnikov in drugih povezanih značilnosti, ki vplivajo na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti županov v Sloveniji. Da bi pustili prispevek k znanosti, ki bo v pomoč za nova raziskovanja, je potrebno dejavnike iskati med drugim tudi globoko v trenutni praksi lokalnih volitev, kakšne so značilnosti poteka volilnih kampanj na lokalnem nivoju, kakšne so značilnosti županov, ki so skozi volilni tekmo postali zmagovalci. Pa tudi od kod izvira to trdno zaupanje volivcev in na kakšen način se le to zaupanje pridobi. Menimo, da je tema vsekakor aktualna; rezultati raziskovanja pa lahko tako pripomorejo k razvoju novih spoznanj tako na področju re-elekcije županov kot tudi drugih voljenih funkcij v katerem koli sistemu.

2 METODOLOŠKI OKVIR IN RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

2.1 Metodološki pristop in raziskovalno vprašanje

Dejavnike, ki vplivajo na stopnjo ponovne izvoljivosti županov v majhnih slovenskih občinah je moč opazovati z različnih zornih kotov. V diplomski nalogi smo se odločili, da bomo proučevali izbrano tematiko kar najbolj neposredno, zato smo se odločili v študijo vključiti aktualne župane.³Tako smo aktualnim županom slovenskih občin poslali anketni vprašalnik; pri tem pa smo se osredotočili na župane, ki vodijo najmanjše slovenske občine po kriteriju števila prebivalcev, torej tiste z 2.000 prebivalci.

Za proučevanje problema ponovne izvoljivosti županov v najmanjših slovenskih občinah, torej v občinah pod 2.000 prebivalcev, smo se odločili, ker gre za posebno skupino občin z dveh vidikov. Prvič, ker je zakonodajalec v 13.a členu Zakona o lokalni samoupravi (2010) določil, da se: » ... zaradi geografskih, obmejnih, narodnostnih, zgodovinskih ali gospodarskih razlogov izjemoma ustanovi občina, ki ima manj kot 5000, vendar ne manj kot 2000 prebivalcev.«. Kljub temu določilo, imamo v Sloveniji ustanovljenih 27 občin, ki imajo pod 2.000 prebivalcev. Drugič, ker je v majhnih lokalnih skupnostih interakcija med župani in prebivalci še lažja, odnosi večinoma temeljijo na osebnih stikih, kar (lahko) doprinese še k večji prepoznavnosti in nenazadnje ponovni izvoljivosti župana.

Diplomsko delo bo sledilo najmanj trem ciljem, in sicer a) *s pomočjo analize statistik in zgodovine preteklih lokalnih volitev (od leta 1994 naprej) ugotoviti in predstaviti, v kolikšni meri se župani vnovič odločijo za kandidaturo za obstoječo funkcijo in koliko so pri tem uspešni; b) ugotoviti kateri dejavniki (kot sta na primer senioriteta kot izkušnost politika z daljšo politično kariero, strankarska podpora oziroma nestrancarstvo župana ...) vplivajo na ponovno izvoljivost županov c) na podlagi dobljenih podatkov odgovoriti na vprašanje, kateri dejavniki so po mnenju županov slovenskih majhnih občin ključni za ponovno izvoljivost.*

Iz tega sledi ključno raziskovalno vprašanje, ki se glasi:

»Kateri so ključni dejavniki, ki pomagajo županom majhnih slovenskih občin k ponovni izvolitvi?«.

³Pod pojmom aktualni župani razumemo župane, ki so sodelovali v naši empirični raziskavi.

2.2 Metode in tehnike raziskovanja

2.2.1 Pregled, analiza in interpretacija primarnih virov

To metodo smo uporabili pri analizi zakonov in drugih podzakonskih aktov, da bi preučili trenutno ureditev sistema lokalnih volitev in položaja župana v slovenskem sistemu lokalne samouprave.

2.2.2 Pregled, analiza in interpretacija sekundarnih virov

Metodo smo uporabili za analizo empiričnih podatkov že obstoječih raziskav na področju re-elekcije županov in pri pridobivanju statističnih podatkov preteklih lokalnih volitev iz Statističnega urada Republike Slovenije.

2.2.3 Deskriptivna metoda

Z omenjeno metodo opisovanja smo oblikovali teoretičen okvir diplomskega dela in opredelili relevantne teoretične pojme, kot so lokalna samouprava, občina, lokalne volitve, lokalna demokracija, odločanja v občini, položaj župana v slovenskem sistemu lokalne samouprave in tako naprej. Uporabljali smo dostopno domačo in tujo literaturo, najpogosteje v obliki strokovnih in znanstvenih člankov ter znanstvenih monografij.

2.2.4 Študija primera

V raziskovanje smo vključili slovenske občine do 2000 prebivalcev (natančneje župane omenjenih občin). Tako smo uporabili tudi metodo študije primera.

2.2.5 Metoda anketnega zbiranja podatkov

Metodo anketnega zbiranja podatkov smo uporabili za pridobivanje vseh relevantnih podatkov. Zelo koristna bi bila uporaba tudi poglobljenih družboslovnih intervjujev z aktualnimi župani kot tudi njihovimi protikandidati na preteklih volitvah, vendar je zaradi fizičnih, tehničnih, časovnih in drugih omejitev bila najbolj smiselna in racionalna rešitev uporaba anketnega vprašalnika.

Pri empiričnem raziskovanju nas je zanimal predvsem poglobljen vidik županov o visoki stopnji ponovne izvoljivosti županov v Sloveniji. Osredotočali smo se na kar nekaj ločenih sklopov, ki kot celota skušajo prikazati realno sliko poteka volilne kampanje in kasnejše rezultatov lokalnih volitev, ki govorijo v prid visoke stopnje ponovne izvoljivosti.

Potek anketnega zbiranja podatkov:

Anketno zbiranje podatkov je potekalo v treh fazah. V prvi fazi, ki je bila sredi meseca junija 2014, smo uporabili tehniko poštnega anketiranja. Tako smo po stacionarni pošti poslali 27 vprašalnikov, ki so bili naslovljeni na 27 županov najmanjših občin v Sloveniji. Poleg tega smo isti dan župane preko elektronske pošte seznanili, da bodo v prihajajočih dneh dobili po pošti anketne vprašalnike ter jih prosili za sodelovanje v raziskavi. V prvi fazi smo dobili vrnjenih pet rešenih anketnih vprašalnikov.

Druga faza je sledila dva tedna po tem, ko so bili anketni vprašalniki poslani po stacionarni pošti. Tiste župane, od katerih še nismo dobili odgovora, smo po elektronski pošti ponovno pozvali k sodelovanju in jim hkrati tudi znova posredovali anketne vprašalnike, tokrat po elektronski pošti. V tej fazi smo dobili vrnjene dodatne štiri rešene anketne vprašalnike.

Da bi dobili čim več odgovorov smo še enkrat stopili v kontakt z župani, od katerih odgovorov še nismo prejeli. V tretji fazi, ki je potekala v začetku septembra smo s telefonskim klicem poskusili priti v stik z županom oziroma ponekod najprej s tajnico župana oziroma kabinetom. Odziv županov je bil pozitiven in tako smo v tej fazi dobili dodatnih šest rešenih vprašalnikov.

Zbiranje anketnih podatkov je bilo zaključeno v sredini septembra. Z odzivom županov smo bili zadovoljni, saj smo prejeli 15 rešenih vprašalnikov od 27, kar predstavlja 55,5 %. Po zaključku empiričnega zbiranja podatkov, smo le te vnesli v matrico računalniškega programa SPSS ter jih s tem statističnim programom tudi analizirali.

Struktura vprašalnika

Pri sestavljanju anketnega vprašalnika smo bili pozorni, da bo formulacija vprašanj in odgovorov kot tudi vrsti red vprašanj služil temu, da bo anketni vprašalnik deloval kot celota. Sestavili smo ga v večini iz vprašanj zaprtega tipa, med odgovori pa večkrat ponudili tudi možnost »drugo« in pri tem anketirancem pustili prosto izbiro. Eno vprašanje je bilo odprtega tipa. V anketni vprašalnik so bile vključene tudi tri tabele. V prvi tabeli so anketiranci z »x« označili katerih množičnih medijev so se na lokalnih volitvah 2010 pri volilni kampanji posluževali (če se sploh so) in katerih njihov glavni tekmeč (v kolikor so imeli protikandidata). V drugi in tretji tabeli so anketiranci z »x« izražali svoja stališča na lestvici od 0 do 5, pri čemer je pri prvem primeru veljalo 0 – sploh ni pomembno in 5 – zelo pomembno, ko smo spraševali o načinih komuniciranja s potencialnimi volivci in pri drugem primeru 0 – sploh ne vpliva in 5 – zelo vpliva, ko smo spraševali o dejavnikih, ki vplivajo na stopnjo ponovne izvoljivosti županov.

Nekatera vprašanja so bila glavna, s katerimi smo pridobivali odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja; druga so služila kot »podporna« vprašanja, z namenom pridobitve širšega pogleda na proučevano tematiko in ugotovitvam dodatnih zanimivosti. Vsekakor velja poudariti, da smo veliko časa posvetili vprašanjem o stiku med kandidatom in potencialnimi volivci. Zanimalo nas je, kako poteka oziroma na kakšen način pride do izmenjave informacij od kandidata do volivca ter kateri načini komuniciranja so pri volilni kampanji najpogosteje prisotni. Pomemben del anketnega vprašalnika je tudi vprašanje o tem, od kod po mnenju izvoljenih županov izvira zaupanje volivcev. Postavljeno je bilo namreč konkretno vprašanje o dejavnikih, ki vplivajo na stopnjo ponovne izvoljivosti županov. S tem vprašanjem smo zajeli velik del našega predmeta raziskovanja in tako dobili pomembne informacije za sklepne ugotovitve.

Težave pri izvedbi anketnega zbiranja podatkov

Pri izvedbi empiričnega dela, smo opazili vsaj dve težavi, ki sta se pojavili. Prvič, zbiranje podatkov z metodo pošiljanja anketnih vprašalnikov županom in kasneje vračanje izpolnjenih vprašalnikov po stacionarni zahteva veliko časa. In drugič, v kar nekaj primerih smo naleteli tudi na težavo, da so se anketni vprašalniki med pošiljanjem izgubili.

2.3 Zgradba diplomskega dela

Diplomsko delo je strukturirano iz treh delov. V prvem delu je predstavljena problematika ponovne izvoljivosti županov; opisan je namen ter cilji diplomskega dela, zastavljeno je glavno raziskovalno vprašanje; predstavljena pa je tudi uporabljena metodologija. Drug del zajema teoretične nastavke in dosedanja dognanja avtorjev, ki so se ukvarjali s področjem ponovne izvoljivosti političnih funkcionarjev. Tretji, empirični del obsega lastno analizo in interpretacijo dobljenih rezultatov izvedene raziskave med župani majhnih slovenskih občin. Sledi zaključek s sklepi in odgovori na raziskovalna vprašanja; ob koncu je dodan še seznam uporabljenih virov in priloge.

3 LOKALNA SAMOUPRAVA, LOKALNA SKUPNOST IN OBČINA

Lokalna samouprava je, kot pravi Stoker (1991), ključni element v političnem sistemu evropske liberalne demokracije in teoretična kot tudi praktična sestavina vseh sodobnih demokratičnih sistemov. Po Vlaju (2006, 15) je za lokalno samoupravo značilno, da vsebuje *funkcionalni element* kot svoje lastno delovno področje, *organizacijski element* kot opravljanje nalog neposredno ali po svojih organih, *teritorialni element* kot lokalno skupnost, *materialno-finančni element* kot lastna materialna ali finančna sredstva ter *pravni element* kot lastnost pravne osebe. K naštetim elementom mnogi prištevajo še *lokalno zavest* kot pomemben del uresničevanja lokalne samouprave, ki se kaže v občutku pripadnosti in medsebojne solidarnosti prebivalcev lokalne skupnosti in v možnosti njihove javne uveljavitve.

V teoriji obstaja mnogo različnih opredelitev pojma lokalne samouprave. Definicija, ki nekoliko širše zajame pojem lokalne samouprave, a hkrati pomaga pri razumevanju pojma pravi, da je samoupravno tisto, kar ima pravico in možnost odločati o svojih zadevah na podlagi lastne moči (Bučar 1969, 28).

Po Vlaju (2006, 15–16) je lokalna samouprava oblika samostojnega urejanja in reševanja življenjskih potreb prebivalstva v lokalni skupnosti na točno določenih, nekoliko ožjih krajevnih okvirih na organiziran, vendar neoblasten način in za katero so značilni avtonomija, samostojnost, decentralizacija in demokratizacija. Takšne skupnosti se oblikujejo z naselitvijo na določenem območju in tako govorimo o naravni življenjski skupnosti. Lokalne skupnosti so tako lahko sestavljene iz večjih ali manjših naselij kot tudi velikih mest ali velemest in se zato med seboj razlikujejo tako po velikosti kot po številu prebivalstva. Pri lokalni skupnosti torej ne gre za pravni pojem, ampak za družbeni pojav, ki obstaja neodvisno od naše normativne volje, ki nastane kot posledica nujnosti uresničevanja določenih skupnih interesov ljudi, pogojenih s skupnim bivanjem na tem območju.

Lokalno skupnost štejemo kot neposredno in dejansko podlago lokalne samouprave. Gre za bolj ali manj samostojne in sklenjene enote, ki so navezane na določeno ožje območje. Pomemben element lokalne skupnosti so ljudje, ki jih s skupnostjo povezujejo potrebe. Skupni interes ljudi v določeni lokalni skupnosti je najpogosteje v primerih zagotavljanja tistih splošnih razmer, ki omogočajo družbeno življenje na določenem območju, kot so

preskrba z vodo, elektriko, ureditvijo kanalizacije, javne razsvetljave, lokalnih komunikacijah in podobno. Zadovoljevanje teh potreb zahteva določene dejavnosti, izvajanje le teh pa je pogoj za nastanek določene organizacijske strukture (Vlaj 2006, 17–18).

Temeljna lokalna skupnost in naravna življenjska skupnost ljudi, ki prebivajo na območju enega ali več vzajemno povezanih naselij je občina. Za občino je značilna ozemeljska povezanost, na osnovi katere se oblikuje mreža medosebnih in sosedskih odnosov ter zavest o pripadnosti občini kot temeljni teritorialni skupnosti. Občina v okviru ustave in zakonov samostojno ureja lokalne zadeve javnega pomena kot tudi državne naloge, ki jih država prenese nanj skupaj z zagotovitvijo sredstev za njihovo uresničevanje. V širšem smislu gre predvsem za zadeve, ki so pretežno usmerjene k zadovoljevanju skupnih potreb in s tem zagotavljanju normalnih življenjskih razmer (Vlaj 2006, 20).

3.1 Odločanje v občini

Kot pravi Vlaj (2006, 177) je občina demokratična institucija, v kateri morajo imeti prebivalci možnost neposrednega vpliva na sprejemanje odločitev v organih občine. To lahko dosežejo z neposrednimi volitvami organov občine in z različnimi referendumi, zbori občanov, državljanskimi pobudami in podobno. Lokalne oblasti oziroma lokalni organi, so jedro lokalne skupnosti in tisti, ki zagotavljajo storitve, ki jih prebivalci občine uporabljajo in imajo od njih določeno korist.

Funkcija župana kot lokalnega organa občine je tako rekoč prisotna v vseh državah z uveljavljeno lokalno samoupravo. Župan je tisti, ki skrbi za uresničevanje sprejetih splošnih odločitev, pri tem mu pomaga občinska uprava, ki jo v večini primerov vodi direktor. V Sloveniji poleg župana kot temeljna organa občine poznamo še občinski svet in nadzorni odbor (Vlaj 2006, 180).

Občinski svet je najvišji organ odločanja v vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine. Ta sprejema statut občine, odloge in druge občinske akte, prostorske in druge programe razvoja občine, občinski proračun in zaključni račun, imenuje in razrešuje člane komisij in odborov občinskega sveta, nadzoruje delo župana, podžupana in občinske uprave glede izvrševanja odločitev občinskega sveta, odloča o pridobivanju in razpolaganju z občinskim

premoženjem, če ni z zakonom ali s predpisom občine drugače, prav tako občinski svet odloča o drugih zadevah, ki jih določa zakon ali statut občine (Vlaj 2006, 181).

Kot pravita Brezovšek in Kukovič (2012, 131–133) je občinski svet osrednji organ lokalne samouprave v občini. Je predstavniško telo, ki ga v skladu s sodobnimi demokratičnimi standardni volijo prebivalci občine za štiri leta na podlagi splošne in enake volilne pravice z neposrednim in tajnim glasovanjem. Občinski svet šteje od 7 do 45 članov, odvisno od števila prebivalcev v občini. Tako šteje občina, ki ima do 3.000 prebivalcev od 7–11 članov, občine preko 100.000 prebivalcev pa za primerjavo, od 36–45 članov. Funkcija člana občinskega sveta oziroma tako imenovanega občinskega svetnika se opravlja nepoklicno in je nezdržljiva z nekaterimi drugimi funkcijami, kot so funkcija župana, člana občinskega nadzornega odbora ter zaposlenega v občinski upravi.

Po Brezovšku in Kukovič (2012, 134) ima občinski svet kot kolegijsko telo svojega predsedujočega, ki vodi njegovo delo. Po aktualni ureditvi je funkcija predsednika in podpredsednikov občinskega sveta opuščena in vlogo predsedujočega opravlja župan. Občinski svet tako predstavlja župan, ki tudi sklicuje in vodi seje občinskega sveta. Poleg tega ima župan tudi možnost da za vodenje pooblasti podžupana ali drugega člana občinskega sveta.

Poleg funkcije župana in občinskega sveta je še nadzorni odbor kot najvišji organ nadzora javne porabe v občini. Tako nadzorni odbor pri svojem delu opravlja nadzor nad razpolaganjem s premoženjem občine, nadzoruje namenskost in smotrnost porabe proračunskih sredstev, nadzoruje finančno poslovanje uporabnikov proračunskih sredstev. Je neodvisen in samostojen organ občine, ki ugotavlja zakonitosti in pravilnosti poslovanja občinskih organov in organizacij, ki so porabniki občinskega proračuna, in ocenjuje učinkovitost in gospodarnost porabe občinskih proračunskih sredstev. Člane nadzornega odbora imenuje občinski svet. Člani nadzornega sveta tako ne smejo biti župan, podžupani, občinski svetniki, člani svetov ožjih delov občine, tajnik občine, delavci občinske uprave, člani poslovodstev organizacij, ki so uporabniki proračunskih sredstev. Svoje delo člani opravljajo nepoklicno (Brezovšek in Kukovič 2012, 147–150).

Organ ki opravlja upravne, strokovne, pospeševalne in razvojne naloge, ki temeljijo na zagotavljanju javnih služb občinske pristojnosti je občinska uprava. Ustanovi jo občinski svet

na predlog župana s splošnim aktom, ki določa naloge in notranjo organizacijo uprave. Glavne naloge uprave so izvajanje odločitev župana in občinskega sveta ter priprava strokovnih podlag za njihovo odločanje. Župan nadzira delovanje občinske uprave in določa sistematizacijo delovnih mest ter odloča o sklenitvi delovnih razmerij v občinski upravi. V vsaki občini je potrebna strokovna skupina za opravljanje strokovnih nalog, zaposleni v občinski upravi morajo biti strokovnjaki za upravna, pravna, ekonomska, tehnične, gradbena in druga področja (Brezovšek in Kukovič 2012, 151–153).

4 ŽUPAN: POJEM, FUNKCIJA IN PRISTOJNOSTI

Po Brezovšku in Kukovič (2012, 122–123) lahko zgodovinski izvor pojma župan zasledimo že v prvih stoletjih našega štetja, ko so v sužnjelastniškem sistemu s pojmom *major* označevali nadzornika sužnjev. Beseda »major« izhaja iz latinščine in pomeni večji oziroma starejši. Iz besede »major« izhaja današnja beseda župan v angleškem jeziku »mayor«. Funkcijo majorja so opravljali sposobni in zaupanja vredni posamezniki, katerih glavna naloga je bila vodenje njim podrejenih.

V Sloveniji z Zakonom o lokalni samoupravi (2007) z izrazom »župan« označujemo neposredno izvoljenega lokalnega funkcionarja, ki predstavlja in zastopa občino, skrbi za izvrševanje odločitev občinskega sveta in hkrati vodi delovanje le tega (33. člen).

Legitimnost župana in njegov vpliv nista odvisno le od količine formalne »de jure« moči, ki se navezuje na položaj v strukturi, temveč tudi od načina, kako nosilec funkcije dejansko »de facto« izvršuje svoja pooblastila. Gre torej za tako imenovano institucionalizirano in neinstitucionalizirano vedenje (Brezovšek in Kukovič 2012, 123).

Po slovenski zakonodaji (Katalog pristojnosti občin 1997) je župan organ občine; politični funkcionar, izvoljen za mandatno dobo štirih let in je individualen organ. Kot pravi Zakon o lokalni samoupravi (2007, 33. člen) so vloge in naloge župana:

- predstavljanje in zastopanje občine;
- predstavljanje občinskega sveta ter sklicevanje in vodenje njegovih sej;
- predlaganje proračuna, odlokov in drugih splošnih pravnih aktov občine;
- izvrševanje odločitev občinskega sveta;

- predstojništvo občinske uprave;
- skrb za objavo sprejetih splošnih pravnih aktov občine in varovanje ustavnost in zakonitosti pri delu občinskih organov;
- vodenje občine kot svojevrstnega podjetja in nastopanje v premoženjskopравnih razmerij občine;
- stiki z javnostmi, sklicevanje zborov občanov, razpisovanje lokalnih referendumov in odgovarjanje na vprašanja, pobude in predloge občanov;
- opravljanje prenesenih zadev in odločanje v upravnih zadevah iz občinske izvirne pristojnosti in iz prenesene (državne) pristojnosti.

Kot pravita Brezovšek in Kukovič (2012, 126) je bila po prvotni ureditvi zakona o lokalni samoupravi funkcija župana strogo ločena od funkcije občinskega sveta. Pokazalo se je, da ta ureditev otežuje delovanje lokalne samouprave zato je zakon kasneje obe funkciji tesno povezal. Danes je župan neposredno povezan z občinski svetom in ena od nalog župana je tako tudi predstavljanje in zastopanje občinskega sveta. Župan sklicuje in vodi seje občinskega sveta vendar nima pravice glasovanja. Župan je izvršilni organ občine, izvaja odločitve občinskega sveta, hkrati pa ima tudi predlagalno pravico, saj občinskemu svetu predlaga v sprejem proračun, odloke in druge akte. Župan je tako rekoč »gospodar« občine, ki vsakodnevno s podpisi raznoraznih pogodb, z javnimi razpisi, z racionalnim in gospodarnim izvajanjem proračuna ter doslednim upoštevanjem načela dobrega gospodarjenja skrbi za premoženje občine in skrbi za povečanje njegove vrednosti. Župan sklicuje tudi zbere občanov ter sprejema katere nujne ukrepe, če je to potrebno; v primeru, ko je ogroženo življenje in/ali premoženje občanov. Naloga župana je tudi skrb za objavo statuta, odlokov in drugih splošnih aktov občine. V primeru, ko meni da je splošni akt občinskega sveta nezakonit ali neustaven ima pravico zadržati objavo le-tega. Če občinski svet kljub temu vztraja pri svoji odločitvi, lahko župan vloži zahtevo za oceno skladnosti z ustavo in zakonom dotičnega akta občinskega sveta pri Ustavnem sodišču Republike Slovenije.

Ena od najpomembnejših funkcij župana je funkcija predstojnika občinske uprave (Brezovšek in Kukovič 2012, 127). Župan je suveren in tako rekoč nedotakljiv skozi mandatno dobo. Kot tisti, ki vodi občinsko upravo, lahko pri tem izvaja zelo samostojno politiko. Do težav pa lahko pride, če župan ni izvoljen iz ene od strank, ki imajo v občinskem svetu večino.

Naloge župana kot predstojnika občinske uprave so po Juvan Gotovac (2000, 17) naslednje:

- odločanje o upravnih stvareh iz občinske pristojnosti na drugi stopnji;
- odločanje o pritožbah zoper odločbe organa skupne občinske uprave, ki spadajo v krajevno pristojnost občine;
- odločanje o sporih o pristojnostih med organi občinske uprave;
- imenovanje in razreševanje tajnika občine ter predstojnike organov občinske uprave;
- skupaj z drugimi župani imenuje predstojnika morebitnega skupnega organa občinske uprave;
- določitev sistematizacije delovnih mest v občinski upravi;
- odločanje o imenovanju oziroma sklenitvi delovnega razmerja v občini;
- občinski upravi nalaga delo, ki ga je dolžna opraviti za občinski svet, in je občinskemu svetu odgovoren za delo občinske uprave glede izvrševanja odločitev občinskega sveta;
- zagotavljanje strokovne in administrativne pomoči občinske uprave nadzornemu organu občine;
- usmerjanje dela občinske uprave in skupnega organa občinske uprave.

Mandat župana traja štiri leta. V tem času pa se, kot pravita Brezovšek in Kukovič (2012, 128), župana lahko predčasno razreši, če ne izvršuje odločb ustavnega sodišča ali pravnomočnih odločb sodišča, pristojnega za upravne spore, ki mu nalagajo z ustavo in zakonom skladno ravnanje. O tem ali bo župan razrešen od funkcije odloča Državni zbor Republike Slovenije na predlog Vlade Republike Slovenije. Preden se izda sklep o razrešitvi, mora državni zbor opozoriti župana na njegovo nezakonito ravnanje in mu predlagati, kako takšno ravnanje v primernem roku odpraviti. Če župan sledi predlogu oziroma opozorilu, državni zbor postopek o razrešitvi s sklepom ustavi. Če pa državni zbor ugotovi, da so bili uporabljeni vsi milejši zakoniti ukrepi in pri tem razlogi za razrešitev niso bili odpravljeni in je predčasna razrešitev župana nujen ukrep za zagotovitev lokalne samouprave v občini, državni zbor v tem primeru tudi razreši. Župan ima trideset dni po prejemu sklepa o razrešitvi pravico, da vloži zahtevo za presojo ustavnosti sklepa državnega zbora pri Ustavnem sodišču Republike Slovenije. Če to ne stori oziroma vloženi zahtevi ni ugodeno, je župan razrešen z dnem objave odločitve državnega zbora oziroma ustavnega sodišča. V primeru razrešitve se razpišejo nadomestne volitve za župana, do izvolitve novega župana nujne naloge iz njegove pristojnosti opravlja podžupan oziroma član občinskega sveta, ki je skladno z zakonom določen za začasno opravljanje funkcije župana.

Občina ima najmanj enega podžupana, ki ga imenuje in razrešuje župan. Podžupan pomaga županu pri njegovem delu in opravlja določene naloge župana, za katere ga je župan pooblastil. Prav tako podžupan nadomešča župana v primeru njegove odsotnosti in opravlja tekoče naloge iz pristojnosti župana in naloge, za katere ga je pooblastil župan. Funkcija podžupana se navadno opravlja nepoklicno; če to predlaga župan in tako odloči občinski svet pa se jo lahko opravlja tudi poklicno (Brezovšek in Kukovič 2012, 128–129).

Župan se lahko po zakonu odloči, ali bo župansko funkcijo opravljal poklicno ali nepoklicno. Višino plače določa zakon, odvisna pa je od števila prebivalstva v občini. Funkcija župana je nezdružljiva s kar nekaj drugimi funkcijami, na primer funkcija občinskega svetnika, članstvo v občinskem nadzornem odboru, poslanec v Državnem zboru, položaj načelnika upravne enote in tudi z deli v državni upravi, kadar so delovna mesta povezana s pooblastili oziroma nalogami nadziranja dela organov občin (Brezovšek in Kukovič 2012, 129).

5 O LOKALNI DEMOKRACIJI: LOKALNE VOLITVE in POLITIČNA KULTURA NA LOKALNI RAVNI

5.1 Lokalna demokracija

Kot pravi Brezovšek in drugi (2008, 165) je eden ključnih delov uvedbe lokalne samouprave, uvedba različnih oblik lokalne demokracije v novoustanovljene enote lokalne samouprave. Pri pojmu lokalna samouprava gre za obliko upravljanja, pri kateri se lokalna skupnost pri lokalnih zadevah upravlja sama. Pri tem bi z vidika demokratičnosti bilo idealno, da bi prebivalci lokalne skupnosti to upravljanje izvajali samo neposredno, vendar so v sodobnih lokalnih skupnostih potrebe vsekakor raznovrstne in toliko raznolike, da je nemogoče, da bi o njih odločali prav vsi občani. V sodobni lokalni samoupravi tako prevladuje druga oblika lokalne demokracije, to je odločanje po organih lokalne samouprave.

Pri odločanju na lokalni ravni je, kot pravita Brezovšek in Kukovič (2012), predstavniška demokracija temelj političnega sistema in prevladujoča oblika demokracije. Participacija državljanov se nanaša na njihovo pravico, da izvolijo ljudi, ki potem sprejemajo politične odločitve zanje. Volivci jim omogočijo politično delovanje in odločanje. Seveda pa pri lokalni

demokraciji ne gre le za predstavniško demokracijo, ampak tudi za oblike neposredne udeležbe prebivalcev kot dopolnilo ali celo nadomestilo odločanju na ravni predstavniških organov. Lokalna raven je tako tista, ki zagotavlja posebno okolje za participacijo prebivalcev in, kot pravi Beetham (1996), lokalna demokracija oblikuje priložnost za vpliv na odločanje oziroma odločitve, ki se dotikajo vsakodnevnega življenja državljanov in imajo neposreden učinek nanje. Po Sharpu (1970) so lokalne politične institucije tudi dostopnejše in omogočajo lažje angažiranje prebivalcev. Tako tudi Mill (1948) pravi, da lokalna demokracija ponuja državljanom možnosti za uresničevanje njihove svobode in izražanje lokalne identitete. Lokalne politične institucije so državljanom bližje kot državne. Lokalna oblast, ki je izvoljena s strani državljanov zagotavlja ponudbo javnih dobrin, ki odražajo preference tistih, ki živijo na področju lokalne pristojnosti.

V primerjavi z državno organizacijo je lokalna samouprava v svojem bistvu vsekakor bližja ljudem in tako so zadeve lokalne samouprave ljudem bolj razumljive kot odločanje na nacionalni ravni. Pri vsebini sprejetih odločitev na lokalni ravni tako ne gre za splošna politična vprašanja, temveč gre o zadevah lokalnega pomena, ki zadevajo vse prebivalce lokalne skupnosti. Tako tudi z organizacijskega, finančnega in tehničnega vidika je na lokalni ravni lažja izvedba tudi različnih oblik neposrednega odločanja (Brezovšek in drugi 2008, 165-166).

Pomemben del lokalne demokracije je participacija državljanov. To je način, kako ljudje uveljavljajo svoje zahteve glede javnih zadev (Brezovšek in drugi 2008, 173). Sartori (1987) participacijo opredeljuje kot zavestno, osebno in hoteno sodelovanje in ne zgolj naključno ali ne hoteno in neprostovoljno udeleževanje političnih aktivnosti. Kot pravi Brezovšek in sodelavci (2008, 173) participacija zajema kar nekaj oblik delovanja, najpogosteje pa obsega glasovanje na lokalnih volitvah in na občinskem referendumu. Sledijo udeležba na zboru občanov, pogovor z županom, pogovor z občinskimi svetniki in drugo. Volilna udeležba na lokalnih volitvah je zelo pomemben kazalnik demokratičnega vladanja. V Sloveniji je opazna splošna demokratičnost, predvsem glede velika števila kandidatov in ker kandidature niso izključno v rokah političnih strank, igrajo pomembno vlogo tudi nestranski kandidati.⁴ Tako sta neodvisnost in pretekle politične izkušnje za povprečnega volivca ključne lastnosti pri izbiri kandidata.

⁴Nestranski kandidati so tisti kandidati, ki niso uvrščeni na kandidatne liste katere izmed registriranih političnih strank. Več v FinkHafner in Krašovec (2000, 160).

Neposredno lokalno demokracijo sestavljajo štiri temeljne oblike:

- *zbor občanov*; najbolj neposreden instrument neposredne lokalne demokracije. Gre za zbor vseh prebivalcev lokalne skupnosti in omogoča najbolj neposredno sprejemanje odločitev o vsebinskih zadevah in o izvolitvi predstavniških organov. Pri zboru občanov se glasuje javno in gre za spontano ter neformalizirano odločanje. Izvedba zbora občanov je vsekakor lažja v primeru manjše lokalne skupnosti, ne glede na to, pa mora lokalna skupnost še vedno imeti nek predstavniški organ saj se odločitve sprejemajo skorajda na vsakodnevni ravni, kar pri zboru občanov ni mogoče.
- *referendum*; v primerjavi z zborom občanov gre za bolj formaliziran in organizacijsko-tehnično zahtevnejši način odločanja, v osnovi si pa delita enako idejno izhodišče in to je odločanje po lokalnih skupnosti in ne preko njihovih predstavnikov.
- *ljudska iniciativa*; ljudstvo zahteva, da se neko vprašanje uredi, vendar pri sprejemanju odločitve ne sodeluje, predstavniški organ pa je takšno pobudo dolžan obravnavati.
- *peticija*; pravica skupine občanov ali posameznika, da pošlje pisno vlogo predstavniškemu telesu o vprašanjih, ki imajo javni ali politični pomen. V primerjavi z ljudsko iniciativo, lahko peticijo vloži že posameznik, vendar predstavniški organ takšne pobude ni dolžan obravnavati, kot je to obvezno pri ljudski iniciativi (Brezovšek in drugi 2008, 166).

5.2 Lokalne volitve

Kot pravi Brezovšek in drugi (2008, 169) upravljanje zadev lokalne skupnosti mora potekati demokratično, pri tem gre lahko za neposredno demokracijo, ki pomeni odločanje na zborih občanov in na referendumih ali posredno demokracijo, ki zajema odločanje preko predstavniških organov. Kot smo že omenili, v Sloveniji obstajata dva poglobljena organa občine - župan in občinski svet; poleg njiju pa še nadzorni svet. Število članov občinskega sveta je odvisno od števila prebivalcev v občini, sestavljen je lahko tako od 7 do 45 članov, ki so izvoljeni po večinskem ali proporcionalnem sistemu. Večinski sistem se uporablja za občinski svet, ki šteje manj kot 12 članov, medtem ko se pri občinskem svetu, ki šteje več kot 12 svetnikov uporablja proporcionalni volilni sistem.

Občinski svet se voli na podlagi splošne in enako volilne pravice z neposrednim in tajnim glasovanjem. Pravico voliti oziroma tako imenovano aktivno volilno pravico imajo volivci, ki imajo v občini stalno prebivališče in so stari najmanj 18. let (Brezovšek in Kukovič 2012, 133).

Volitve za župana se izvajajo skupaj z volitvami v občinski svet. Župan je politični funkcionar, ki ga izvolijo volivci, ki imajo stalno prebivališče v občini, na neposrednih tajnih volitvah za mandatno dobo štirih let. Volilna pravica pri županskih volitvah je povsem enaka volilni pravici pri volitvah v občinski svet. Postopek kandidature je v slovenskem sistemu lokalne samouprave precej nezahteven, kandidata za župana lahko predlaga skupina volivcev ali politična stranka. V primeru, da kandidata za župana predlaga skupina volivcev, je potrebno zbrati določeno število podpisov, katerih število mora biti najmanj dva odstotka od števila volivcev v občini, ki so glasovali v prvem krogu na zadnjih rednih županskih volitvah, vendar ne manj kot 15 in ne več kot 2.500 podpisov (Haček in Kukovič 2012, 673–674). Kot pravita Brezovšek in Kukovič (2012, 127) se župana voli neposredno po dvokrožnem večinskem sistemu, kar pomeni da v primeru, če v prvem krogu noben kandidat ne dobi absolutne večine, se opravi drugi krog volitev med kandidatoma, ki sta dobila v prvem krogu največ glasov. Za župana je izvoljen kandidat, ki dobi večino oddanih glasov volivcev.

5.3 Politična kultura na lokalni ravni v Sloveniji

Politična kultura se meri s stopnjo zainteresiranosti za lokalno politiko, poznavanjem lokalne problematike, poznavanjem in zaupanjem v predstavnike, lokalno identiteto in drugimi načini. V Sloveniji ljudje bolj zaupajo lokalnim politikom, kot tistim ki delujejo na državnem nivoju. Znotraj občine najbolj zaupajo županu prav tako je delovanje in osebnost župana bolj poznana in cenjena kot je ta pri članih občinskega sveta (Brezovšek in drugi 2008, 174). Določnice predstavniške politične kulture pa so naslednje: strpnost političnih predstavnikov, zaupanje, pripravljenost na dialog, odprtost, politično sodelovanje, socialni kapital posameznikov in drugo.

6 REELEKCIJA ŽUPANOV: POJAV, POLITIČNA KARIERA IN VOLILNA STATISTIKA

6.1 Politična kariera in volilna povezava

Politično predstavništvo kot koncept implicira dolžnost politikov, da ravnajo v interesu svoje lastne volilne baze saj se volitve periodično ponavljajo in s tem moč volivca pri odločanju, za koga glasovati. Pri tem volivci vsekakor upoštevajo dosedanje delo funkcionarja. Skrb politikov za nadaljevanje politične kariere daje volivcem določen mehanizem, ki ga je Mayhew (1974) označil kot *volilno povezavo*, s katero lahko volivci od politikov zahtevajo odgovornost za svoja ravnanja. Sodobne demokracije, kot pravi Dahl (1989), zahtevajo uporabo politične razprave kot tudi proces sprejemanja odločitev brez navzočnosti vseh državljanov oziroma ob navzočnosti voljenih funkcionarjev. Skorajda vsak državljan pa je danes lahko izvoljen funkcionar, zato je po mnenju Botera (2008) pomembno za kvaliteto demokracije v družbi, da se oblikuje profesionalna elita posameznikov, tako imenovanih kariernih politikov, ki svojo kariero posvetijo politični aktivnosti. Karierni politiki bolje služijo državljanom in so za voljo ponovne izvolitve primorani zagovarjati interese svojih volivcev, sicer jih ti ne bi ponovno izvolili. Kot trdijo mnogi avtorji v svojih raziskavah (glej na primer Cain in drugi 1987; Rae 1967) na vedenje politikov močno vplivajo lastni karierni interesi, tako politiki gradijo dolgoročne odnose s svojo volilno bazo vedoč, da bo lojalna volilna baza blagodejno vplivala na nadaljnji razvoj njihove kariere. Botero (2008, 6) nadaljuje, da izgradnja politične kariere poudarja demokratično predstavništvo, saj državljani vzpostavljajo močnejše vezi zlasti s kariernimi politiki, ki so zaradi želje po dolgotrajni karieri bolj odzivni in uvidevni do potreb volilnega telesa.

Po Hačku in Kukovič (2012, 671) je ideja demokratičnega predstavništva za izgradnjo politične kariere pomembna tudi zaradi argumenta, da so izkušenejši politiki z daljšo politično kariero učinkovitejši in tako bolje predstavljajo interese svojega volilnega telesa. Botero (2008, 6) nadaljuje, da karierni politiki katerih cilj je ostati na politični funkciji daljše časovno obdobje, več časa namenijo produkciji kot implementaciji javnih politik. Z dolgoživostjo kot tudi stalno in jasno delitvijo dela, postanejo karierni politiki strokovnjaki na svojem specifičnem področju (Krehbiel 1991). Karierni politiki, ki določeno politično funkcijo opravljajo daljše časovno obdobje, med drugim ne potrebujejo uvajalno učno obdobje ob začetku mandata, saj imajo iz prejšnjih mandatov akumulirano novo znanje in potrebne

ekspertize. Tudi volivci imajo določene prednosti, saj lahko analizirajo seznam dosedanjih dosežkov posameznega politika in tako primerjajo učinke njegovega dela s potrebami skupnosti ter na ta način politika usmerjajo k odgovornemu ravnanju. Karierni politiki pri svojem delu v veliki meri ravnaajo v smeri zadovoljevanja potreb svoje volilne baze ter hkrati promovirajo svojo nadaljnjo kariero. Zato proučevanje političnih karier pomembno pripomore k ocenitvi moči volilne povezave med volivci in politikom; pa tudi obseg uporabe volilnih glasov kot načina nagrajevanja oziroma kaznovanja dela oziroma nedela političnega funkcionarja. Poleg tega proučevanje političnih karier doprinese tudi pri vpogledu v strukturo politične organizacije, njene učinkovitosti in dejanj nosilca politične funkcije. Sodobne demokratične institucije zahtevajo profesionalizacijo politike, zato je ključen študij dejavnikov, ki vplivajo na razloge za dolgoživost političnih karier (Botero 2008, 8).

Kot pravita Haček in Kukovič (2012, 672) se študij političnih karier veže na teorijo, ki poskuša pojasnjevati prednosti opravljanja dolžnosti uradnega položaja. Predpostavlja se, da so politični funkcionarji, ki zasedajo voljeni položaj in so vršilci politične dolžnosti, v prednosti nasproti ostalim politikom, ki niso v enakem položaju. Teorije, ki analizirajo prednosti opravljanja dolžnosti uradnega položaja pravijo, da verjetnost zmage ali poraza na volitvah ni enakomerno porazdeljena med vse kandidate, ampak na možnost uspeha vpliva več dejavnikov. Nekateri od teh dejavnikov so tesno povezani z vprašanjem političnih karier, med te dejavnike sodijo senioriteta, članstvo v politični stranki in volilni nastop. King in Zeng (2000) ter McKelvey in Reizman (1992) pravijo, da imajo seniorni politični funkcionarji boljši dostop do različnih položajev in resursov. Senioriteta ustvarja vzpodbudo za volivce, da glasujejo za politika, ki že opravlja voljeno politično dolžnost. V nasprotnem primeru tvegajo, da bo na položaj izvoljena oseba z nezadostno sposobnostjo zagotoviti dobrine in storitve, ki jih volilno telo potrebuje. Omeniti velja tudi študijo Finocchiaro in Lina (2000), opravljeno med člani ameriškega kongresa, kjer ugotovita, da so tisti, ki opravljajo politično dolžnost na voljenem političnem položaju, ranljivi zlasti ob prvi ponovni izvolitvi, nato pa njihova prednosti pred političnimi nasprotniki narašča in šele čez večje število mandatov začne upadati. Tudi Leoni, Pereira in Renno (2004) ugotavljajo, da so dejavniki, ki ključno vplivajo na možnosti političnega funkcionarja, da bi bil ponovno izvoljen, uspešnost pri dosedanjem delu, osebne značilnosti in volilna ranljivost. Zadnji dejavnik, volilna ranljivost se s senioriteto in z izkušnostjo kandidata manjša.

6.2 Reeleksija županov slovenskih občin: volilna statistika

Aktualni župani imajo po slovenskem sistemu lokalne samouprave možnost, da se vsaka štiri leta ponovno potegujejo za zasedbo ključne izvršilne funkcije v občini in s tem podaljšanje svoje politične kariere. Županske volitve so tudi priložnost za občane, da odločijo ali bodo svojim predstavnikom ponovno podelili zaupanje in s tem posredno izrazili zadovoljstvo nad opravljenim delom, ali pa bodo funkcijo župana podelili komu drugemu (Haček in Kukovič 2012, 675).

V analizi volilne statistike o županih slovenskih občin v obdobju od ponovne vzpostavitve lokalne samouprave v Sloveniji leta 1994 do vključno lokalnih volitev 2010 je možno ugotoviti, da je na lokalnih volitvah leta 1998 znova kandidiralo kar 90,5% županov iz preteklega mandata (1994–1998). Na naslednjih volitvah 2002 in 2006 je ta odstotek nekoliko upadel na 87,5% leta 2002 in 84,5% 2006, potem pa zopet narasel na 85,2% leta 2010.⁵ Ne glede na vmesna upadanja smo vseskozi priča zelo visokemu odstotku aktualnih županov, ki se odločijo za ponovno kandidaturo. Znotraj volilnih statistik je moč opaziti tudi, da se je odstotek izvoljenih županov v prvem krogu iz leta 1998, ko je bil ta 80%, v letu 2002 povečal na 86%, v letih 2006 in 2010 pa nekoliko upadel na 83,5% v 2006 in na 82,4% v 2010. Tudi v tem delu smo, ne glede na vmesna upadanja vseskozi priča visokemu odstotku županov, ki so bili izvoljeni že v prvem krogu dvokrožnega absolutnega večinskega sistema, ki se uporablja za županske volitve v vseh slovenskih občinah. Poudariti velja tudi podatek o številu protikandidatov. Volilna statistika pravi, da v letu 1998 od 82 županov, ki so bili ponovno izvoljeni v prvem krogu lokalnih volitev jih 11 (13,4%) ni imelo protikandidata. V letu 2002 je ta odstotek narasel na 15,8% (18 od 114), v letu 2006 upadel na 11,7% (13 od 111) in leta 2010 zopet narasel na 17,2% (21 od 122).

Statistični podatki kažejo tudi na to, da se odstotek ponovno izvoljenih županov, ki so kandidirali s podporo vsaj ene politične stranke vseskozi od 1998 upada od 74,8 v leti 1998 do 64,9% v letu 2010.⁶ Po drugi strani pa vseskozi narašča odstotek ponovno izvoljenih županov, ki so kandidirali s podporo skupine volivcev, v letu 2010 je bil ta odstotek 35,1%. S pomočjo

⁵ Na skupno petih županskih volitvah od leta 1998 do 2014 se skupno zgolj 133 županov ni odločilo vložiti ponovne kandidature (Brezovšek in drugi 2014, 274).

⁶ Na lokalnih volitvah 2014 je bila volilna uspešnost ponovno izvoljenih županov največja doslej, in sicer kar 84,2 % (Brezovšek in drugi 2014, 274).

analize volilnih statistik (glej Kukovič in Haček 2013, 93–94) lahko ugotovimo, da se volilna uspešnost⁷ znova izvoljenih županov z vsakimi županskimi volitvami povečuje – iz 77,4% v letu 1998 na 84,2% v letu 2014. Med ponovno izvoljenimi župani je vseskozi tudi večji tistih, ki kandidirajo s podporo volivcev, ter vedno manjši delež tistih, ki kandidirajo s podporo vsaj ene politične stranke.⁸

Ob koncu dodajamo še nekaj zanimivih statističnih podatkov o županih slovenskih občin. Brezovšek in drugi (2014, 273–274) ugotavljajo, da, prvič, v 97 slovenskih občinah aktualnemu županu teče že najmanj tretji zaporedni mandat. Drugič, v 11 občinah imajo istega župana že vse od leta 1994, torej tem županom teče že šesti mandat; 36 občin ima istega župana vse od ustanovitve občine. Tretjič, v štirih občinah je bil župan po enem mandatu premora na lokalnih volitvah leta 2014 spet izvoljen na župansko funkcijo. In četrtič, izmed trenutnih 212 občin ne obstaja nobena občina, v kateri bi na vsakih volitvah zmagal drug kandidat; v vseh slovenskih občinah je torej vsaj en župan svoj mandat ponovil.⁹

⁷ Volilna uspešnost je izračunana kot količnik med številom občin, v katerih so bili župani iz prejšnjega mandata ponovno izvoljeni ter skupnim številom vloženih kandidatur županov iz prejšnjega mandatnega obdobja v vseh občinah (Kukovič in Haček 2013, 93–94).

⁸Število županov, ki vsaj formalno niso kandidirali kot člani politične stranke, se nenehno povečuje; vse od lokalnih volitev leta 1998 ima največ občin župana, ki ga ni kandidirala nobena politična stranka (43 na lokalnih volitvah leta 1998, 59 na lokalnih volitvah leta 2002, 66 na lokalnih volitvah leta 2006, 70 na lokalnih volitvah leta 2010 in 115 na lokalnih volitvah 2014) (Brezovšek in drugi 2014, 274).

⁹ V Občini Ankaran so potekale prve lokalne volitve oktobra 2014.

7 ANALIZA EMPIRIČNIH PODATKOV IN INTERPRETACIJA

V empirični raziskavi so nas zanimala stališča županov majhnih slovenskih občin na ponovno izvoljivost. Skozi vprašanja in ponujene odgovore smo želeli pridobiti pomembne informacije, ki bi lahko peljale do novih ugotovitev glede dejavnikov, ki vplivajo na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti županov v Sloveniji. Prav tako smo želeli pridobiti nova spoznanja o drugih značilnosti županov, pa tudi o poteku njihovih kampanj v volilnih tekmah, ki (kot smo že poudarili) pogosto privedejo do ponovne izvoljivosti že obstoječih nosilcev županske funkcije.

7.1 Dolžina politične kariere ali senioriteta

Kot smo že ugotovili v teoretičnem delu, je dolžina politične kariere pomemben dejavnik, ki lahko vpliva na stopnjo ponovne izvoljivosti županov. Zato smo v prvem delu anketnega vprašalnika spraševali o prvi izvolitvi na javno funkcijo. 20 % županov, ki so sodelovali pri raziskavi je bilo na prvo javno funkcijo izvoljenih že leta 1994, medtem ko jih je bilo 26,7 % izvoljenih leta 2010. Od petnajstih županov, ki nam je odgovorilo na prvo vprašanje, jih je sedem (skoraj polovica) na javni funkciji že več kot petnajst let. Trije (20 %) so namreč prvo izvoljeno funkcijo zasedli že leta 1994, štirje (26,7%) pa leta 1998. Na drugi strani pa imamo štiri župane »novince«, saj so bili na prvo funkcijo izvoljeni (še) leta 2010. Povprečna doba od prve izvolitve na javno funkcijo je 12,7 let, podatki so sicer zelo razpršeni pri minimumu 4 let in maksimumu 20 let. Kot nam prikazuje Graf 1.1, prevladujejo župani, ki so na prvo javno funkcijo bili izvoljeni kar na funkcijo župana, teh je bilo deset oziroma 71,4 % izmed vseh, ki so vrnili izpolnjene vprašalnike. Preostali štirje župani (28,6 %), ki so odgovorili na vprašanje, pa so ob svoji prvi izvolitvi na javno funkcijo zavzeli mesto občinskega svetnika. Vsi, ki so na vprašanje odgovorili so bili izvoljeni na funkcijo župana oziroma občinskega svetnika.

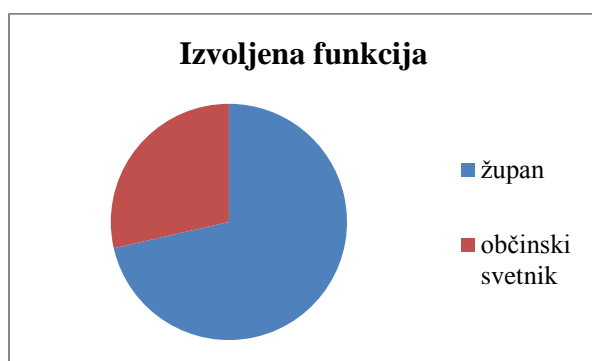
Tabela 7.1: Prva izvolitev na javno funkcijo

leto prve izvolitve	frekvenca	odstotek
1994	3	20 %
1998	4	26,7 %

1999	2	13,3 %
2002	1	6,7 %
2006	1	6,7 %
2010	4	26,7 %
Skupaj	15	100 %

Vir: Lastna raziskava (2014).

Graf 7.1: Prva izvoljena funkcija

Vir: Lastna raziskava (2014).

7.2 Članstvo v politični stranki in ponovna kandidatura

Kot pravita Haček in Kukovič (2012) je članstvo v politični stranki pomemben dejavnik, ki lahko vpliva na stopnjo ponovne izvoljivosti županov. Zato smo pri drugem vprašanju spraševali o strankarski pripadnosti. Šest županov je potrdilo članstvo v politični stranki, medtem ko je osem županov odgovorilo, da trenutno niso člani nobene politične stranke. Tako je slaba polovica (42,9 %) županov, ki so sodelovali v naši raziskavi, članov političnih strank.

Pri raziskovanju stopnje ponovne izvoljivosti županov, nas je zanimalo koliko aktualnih županov ima namen ponovno kandidirati za to funkcijo. Hkrati smo s pomočjo ponujenih odgovorov želeli izvedeti koliko aktualnih županov se v boj za ponovno izvolitev podaja s podporo politične stranke. Vprašanje se je torej deloma navezovalo na vprašanje o članstvu v politični stranki. Ugotovili smo, da sedem županov (50 %), ki so odgovorili na zastavljeno vprašanje namerava ponovno kandidirati za funkcijo župana, kot nestranski kandidati. Trije aktualni župani (21,4 %) bo ponovno kandidiralo za župansko funkcijo, s podporo

politične stranke, medtem ko štirje župani (28,6 %) odgovarjajo, da se v boj za ponovno izvolitev ne bodo podali.

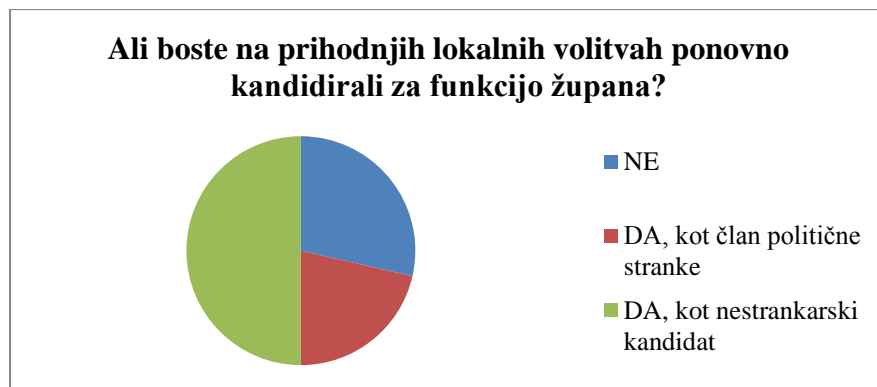
Ugotovimo lahko, da je pri vprašanju o ponovni kandidaturi kot tudi pri vprašanju o članstvu v politični stranki prevladal odstotek v prid tistim, ki v aktualnem mandatu niso člani političnih strank in bodo tudi pri ponovni kandidaturi nestranski kandidati. Tako lahko trdimo, da v tem delu članstvo v politični stranki ni odločilen dejavnik, saj je več nestranskih aktualnih županov, kot tudi prihodnjih kandidatov. Ne glede na to, pa velja poudariti relativno visok odstotek aktualnih županov, ki so člani političnih strank.

Tabela 7.2: Ponovna kandidatura in (ne)podpora politične stranke

	frekvenca	odstotek
NE	4	28,6 %
DA, kot član politične stranke	3	21,4 %
DA, kot nestranski kandidat	7	50 %
Skupaj	14	100 %

Vir: Lastna raziskava (2014).

Graf 7.2: Ponovna kandidatura in (ne)podpora politične stranke

Vir: Lastna raziskava (2014).

7.3 Osrednji motiv za ponovno kandidaturo

Pri odprtem vprašanju, namenjenem tistim županom, ki so pri predhodnem vprašanju izrazili namen po ponovni kandidaturi, smo spraševali po osrednjem motivu za kandidaturo.

Najpogosteje omenjeni motivi so vsekakor povezani z nadaljevanjem razvoja občine. Aktualni župani so tako poudarili, da bi radi nadaljevali oziroma dokončali projekte, nadaljevali s trajnostnim razvojem občine, ustvarjanje delovnih mest. Župani so na to vprašanje odgovarjali tudi z nekaterimi konkretni projekti, kot so izgradnja podjetniškega inkubatorja. Ob tem pa župani menijo, da en sam mandat ni dovolj za dokončanje večjih projektov za trajnostni razvoj občine. Izrazili so tudi močno vpetost v razvoj občine kot motiv za ponovno kandidaturo.

7.4 Zaupanje volivcev; najpomembnejše pri izbiri kandidata

Županom smo postavili vprašanje, od kod po njihovem mnenju izvira zaupanje volivcev, torej kaj župani sami ocenjujejo kot najpomembnejše pri izbiri kandidata. Pri vprašanju smo županom ponudili nekaj odgovorov, skupaj z možnostjo da tudi sami, jasno napišejo od kod izvira zaupanje njihovih volivcev.

Na podlagi zbranih podatkov lahko ugotovimo, da župani ocenjujejo kot najpomembnejše pri izbiri kandidata učinkovitost dela in zaupanja v delo župana, osebna prepoznavnost v občini, pa tudi nepolitičen stil vodenja oziroma preseganja političnih delitev. Izpolnjevanje volilnega programa je po mnenju županov nekoliko manj pomemben podatek pri izbiri volivcev. Od petnajstih županov, ki so vrnilo izpolnjene vprašalnike je eden izbral možnost: drugo in zapisal, da zaupanje njegovih volivcev izvira tudi iz »enakovrednega obravnavanja vseh občanov«. Med ponujenimi odgovori velja poudariti zanimiv podatek, da se prav nobeden župan ni odločil za odgovor »članstvo v stranki, ki ima v občini največjo podporo«.

Oba župana, ki sta izpolnjevanje volilnega programa označila kot pomemben vir zaupanja volivcev sta člana politične stranke. Tako nobeden od nestranskih županov ne ocenjuje izpolnjevanje volilnega programa kot najpomembnejše pri izbiri volivca.

Izmed tistih županov, ki so člani političnih strank so trije (50%) ocenili osebno prepoznavnost v občini kot pomemben vpliv na izbiro volivca, medtem ko je bilo nestranskih županov šest (75% izmed vseh županov, ki niso člani politične stranke) takšnih, ki dajejo osebni prepoznavnosti v občini velik pomen pri izbiri volivca.

Zanimivo je vsekakor razmisliti o tem, zakaj so prav vsi župani, ki so sodelovali pri raziskavi odločno zavrnili članstvo v stranki kot tisto, kar volivci ocenjujejo kot pomembno pri izbiri kandidata in relativno poudarili nepolitičen stil vodenja kot pomemben doprinos pri pridobivanju zaupanja volivcev. V tem delu je mogoče govoriti tudi o politični apatičnosti na lokalni ravni, ki se jo zavedajo tudi župani. Ker je politična nestabilnost na državni ravni prisotna že kar nekaj časa, se župani zavedajo tega, da je pri pridobivanju zaupanja volivcev pomembno potegniti ločnico med državno in lokalno ravno in tako, kot ocenjujejo župani, delovati v nepolitičnem stilu in presegati politične delitve, ki jih volivci spremljajo na državni ravni. Temu priča tudi zelo nizko ocenjena stopnja zaupanja ljudi v politične stranke, kot jo prikazuje raziskava Centra za raziskovanje javnega mnenja.

Tabela 7.3: Zaupanje v politične stranke: primerjava 2009–2014¹⁰

leto	zaupanje v politične stranke
2009	2,4
2010	2,0
2011	1,9
2012	2,0
2013	1,8
2014	1,8

Vir: Politbarometer (2014).

Tabela 7.4: Najpomembnejši dejavnik pri izbiri kandidata

dejavniki	število županov
Izpolnjevanje volilnega programa	2
Učinkovitost dela/zaupanje v vaše delo	13
Članstvo v stranki, ki ima v občini največjo podporo	0
Osebna prepoznavnost v občini	10
Nepolitičen stil vodenja/preseganje političnih delitev	7
Zadovoljstvo občanov z gospodarskim stanjem v občini (posreden vpliv)	4

¹⁰Prikazani so podatki iz zadnje raziskave v vsakem koledarskem letu; za leto 2014 so podatki iz junijske raziskave. Vprašanje se je glasilo: »V kolikšni meri zaupate naslednjim državnim institucijam? Ocenite svoje zaupanje na lestvici od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni sploh ne zaupam in 5 pomeni povsem zaupam«.

Drugo	1 = enakovredno obravnavanje vseh občanov
-------	--

Vir: Lastna raziskava (2014).

7.5 Javna neposredna soočenja kot del volilne kampanje

V volilni kampanji je vsekakor pomembna komunikacija med kandidatom in volivci. Način komuniciranja oziroma prenos informacij od volivca do kandidata je jasno izražen na dan volitev, ko volivec izrazi svojo izbiro. Na drugi strani ostaja široko polje komunikacije oziroma prenosa informacij od kandidata do volivca. Javna neposredna soočenja so vsekakor del volilne kampanje, ko pride do komuniciranja ne samo med kandidatom in volivci ampak tudi med samimi kandidati. Volivec s tem pridobi neposredno primerjavo kandidatov, kar lahko pomembno vpliva na njegovo izbiro. V anketni vprašalnik umestili vprašanje, s katerim bi izvedeli ali je volivec na preteklih volitvah imel možnost, da si pri svoji odločitvi pomaga z neposrednim soočenjem kandidatov ali ne. Šest sodelujočih županov (40 %) je zatrdilo, da so na lokalnih volitvah 2010 bila organizirana javna neposredna soočenja med kandidati, sedem županov (46,7 %) pravi, da javnih neposrednih soočenj med kandidati ni bilo organiziranih, medtem ko dva župana protikandidata na lokalnih volitvah 2010 nista imela, zato tudi ni bilo organiziranih javnih neposrednih soočenj.

Tabela 7.5: Organizirana javna neposredne soočenja med kandidati

	frekvenca	odstotek
Da	6	40 %
Ne	7	46,7 %
Ni imel protikandidata	2	13,3 %
Skupaj	15	100 %

Vir: Lastna raziskava (2014).

Naslednje vprašanje je bilo neposredno povezano z organiziranjem javnih neposrednih soočenj med kandidati in je župane spraševalo ali menijo, da so javna neposredna soočenja med kandidati potrebna. Vprašanje je bilo zastavljeno tako, da je sodelujočemu omogočilo, da svojo izbiro obrazloži.

Kot je razvidno iz Tabele 7.6, je osem županov (57,1 %) pritrdilo, da so javna neposredna soočenja med kandidati potrebna in pri tem navedlo kar nekaj razlogov. Župani prepoznajo javna neposredna soočenja med kandidati kot priložnost, da predstavijo svoj program in razvojno vizijo, volivci pa tako bolje spoznajo kandidate. Menijo, da javna neposredna soočenja med kandidati izkazujejo suverenost kandidata. Šest županov pa meni, da so javna neposredna soočenja med kandidati nepotrebna saj ocenjujejo, da so pomembna dejanja in ne soočenja med kandidati. Pravijo, da se volivci odločujejo po prepoznavnosti kandidata in po že opravljenih delih v lokalnih skupnostih, nekateri pa celo poudarjajo, da so javna neposredna soočenja med kandidati nepotrebna, ker se jih ne udeleži dovolj obiskovalcev.

Na podlagi zbranih podatkov lahko ugotovimo, da so mnenja županov glede javnih neposrednih soočenj med kandidati razdeljena, nekaj več jih sicer meni, da so javna neposredna soočenja med kandidati potrebna. Praksa preteklih lokalnih volitev pa kaže, da je kljub temu bilo več primerov, ko javnih neposrednih soočenj med kandidati ni bilo organiziranih; pri tem pa velja opozoriti tudi na 13,3 % tistih županov, ki na preteklih volitvah ni imelo protikandidatov in tako tudi ne javnih neposrednih soočenj.

Tabela 7.6: Potreba po organiziranju javnih neposrednih soočenj med kandidati

	frekvenca	odstotek
Da	8	57,1 %
Ne	6	42,9 %
Skupaj	14	100 %

Vir: Lastna raziskava (2014).

Graf 7.3: Potreba bo organiziranju javnih neposrednih soočenj med kandidati

Vir: Lastna raziskava (2014).

7.6 Množični mediji v volilni kampanji

Župane smo spraševali katerih množičnih medijev so se posluževali pri volilni kampanji na lokalnih volitvah 2010. Hkrati nas je zanimalo, katerih množičnih medijev se je v volilni kampanji posluževal glavni tekmelec župana. Množične medije, ki smo jih v obliki ponujenih odgovorov izpostavili v vprašalniku, so bili lokalni tiskani mediji, lokalni radio, lokalna televizija, spletna stran in socialna omrežja. Nekaj županov, ki je sodelovalo pri raziskavi je izbralo poleg naštetih tudi možnost »drugo« in pri tem zapisalo še uporabo volilnih letakov in osebno pismo.

Ugotovimo lahko, da so nekateri množični mediji še vedno nekoliko manj v uporabi kot drugi. Zanimivi so predvsem visoki odstotki odgovorov pri lokalni televiziji, spletnih straneh in socialnih omrežij, katerih se nista posluževala ne izvoljeni župan kot tudi ne njegov glavni tekmelec. Od petnajstih županov, ki so sodelovali pri raziskavi, jih je kar trinajst (86,6 %) označilo, da se lokalne televizije kot množičnega medija v volilni kampanji ni posluževal ne on, kot tudi ne njegov glavni tekmelec; pri posluževanju spletne strani v volilni kampanji je ta odstotek 73,3 % in pri socialnih omrežij 66,6 %. Z izjemo lokalnih tiskanih medijev, so vsi ostali množični mediji dobili višji odstotek odgovorov, ki označujejo neuporabo teh medijev, tako s strani izvoljenega župana kot tudi njegovega glavnega tekmeca.

Tabela 7.7: Uporaba množičnih medijev v volilni kampanji

	župan	glavni tekmelec	oba	nihče od njiju	skupaj (%)
Lokalni tiskani mediji	/	2 (13,3 %)	8 (53,3 %)	5 (33,4 %)	100 %
Lokalni radio	/	3 (20 %)	5 (33,3 %)	7 (46,7 %)	100 %
Lokalna televizija	1 (6,7 %)	1 (6,7 %)	/	13 (86,6 %)	100 %
Spletna stran	/	3 (20 %)	1 (6,7 %)	11 (73,3 %)	100 %
Socialna omrežja (Facebook, Twitter,...)	1 (6,7 %)	4 (26,7 %)	/	10 (66,6 %)	100 %

Vir: Lastna raziskava (2014).

Na podlagi zbranih podatkov o uporabi množičnih medijev pri volilni kampanji na lokalnih volitvah 2010, lahko sklepamo da množični mediji, z izjemo lokalnih tiskanih medijev vsaj za

enkrat niso prav pogosto uporabljeni kanal, s katerim bi kandidati želeli doseči potencialne volivce.

7.7 Neposreden stik z volivci in organizacija dogodkov v volilni kampanji

Župane smo v tem delu spraševali, katere dogodke, s katerimi so si prizadevali k neposrednemu stiku s potencialnimi volivci, so v svoji kampanji na lokalnih volitvah 2010 organizirali. Med dogodki, ki so jih župani organizirali v volilni kampanji najbolj prevladujejo javni nagovori. Šest županov (40 %), ki so sodelovali pri raziskavi so namreč organizirali tovrsten dogodek. Pet županov (33,3 %) je organiziralo družabne dogodke oziroma pogostitve. Štirje sodelujoči župani (26,7 %) so v svoji volilni kampanji obiskali vse krajevne skupnosti; prav toliko jih je organiziralo tudi okrogle mize. Nobeden od sodelujočih županov, ni izvajal kampanje od vrat do vrat. Dva župana, ki sta izbrala odgovor »drugo«, sta dopisala, da v kampanji tovrstnih dogodkov nista organizirala, medtem ko je en župan pri odgovoru »drugo« dopisal dogodek »javna predstavitev programa«.

Tabela 7.8: Organizacija dogodkov v volilni kampanji

	da	ne	skupaj (%)
Javni nagovori	6 (40 %)	9 (60 %)	100 %
Obiskovanje vseh krajevnih skupnosti	4 (26,7 %)	11 (73,3 %)	100 %
Kampanja od vrat do vrat	/	/	
Družabni dogodki oziroma pogostitev	5 (33,3 %)	10 (66,7 %)	100 %
Okrogle mize	4 (26,7 %)	11 (73,3 %)	100 %
Drugo	3 (20 %)	12 (80 %)	100 %

Vir: Lastna raziskava (2014).

7.8 Način komuniciranja s potencialnimi volivci v volilni kampanji

Interakcija med kandidatom in volivcem je vsekakor zelo pomemben del volilne kampanje.ocene županov o samih načinih komuniciranja je zanesljivo pomemben podatek, ki nam prikazuje kako bi moral, po mnenju že izvoljenih županov, potekati določen del volilne kampanje, da bi le ta bila čim bolj uspešna. Prikaz stališč županov o tem, kaj je najboljši način

interakcije med kandidatom in potencialnimi volivci, pove veliko o aktualni praksi lokalnih volitev. Zato smo v tem delu od županov želeli izvedeti, kako sami vrednotijo določene načine komuniciranja s potencialnimi volivci v volilni kampanji.

Župani, ki so sodelovali pri raziskavi so imeli možnost ovrednotiti zapisane načine komuniciranja s potencialnimi volivci v volilni kampanji, na lestvici od 0 do 5, pri čemer velja 0 – sploh ni pomembno in 5 – zelo pomembno. Tabela 7.9 prikazuje povprečne ocene, ki so jih podali župani in njihovo razpršenost.

Na podlagi zbranih podatkov lahko ugotovimo, da neposredna volilna kampanja – prisotnost na terenu po ocenah županov, močno prevladuje s povprečno oceno 4,13. Razpršenost podatkov je pri tem načinu komuniciranja najmanjša. Ostali načini komuniciranja so si dokaj blizu s povprečnimi ocenami od 2,43 do 2,87, kar je zelo blizu povprečne vrednosti merjenja (2,5). Na podlagi pridobljenih podatkov lahko zanesljivo trdimo, da je neposredna prisotnost na terenu v volilni kampanji še vedno ena najpomembnejših oblik komuniciranja kandidata s potencialnimi volivci. Vsi ostali načini komuniciranja med kandidatom in volivci so po ocenah sodelujočih županov približno enakovredni.

Tabela 7.9: Načini komuniciranja s potencialnimi volivci v volilni kampanji

	povprečna ocena	standardni odklon
Uporaba množični medijev (radio, časopis, TV)	2,73	1,792
Uporaba modernih množičnih medijev (internet, socialna omrežja – Facebook)	2,43	1,697
Javna neposredna soočanja kandidatov	2,79	1,762
Neposredna volilna kampanja – prisotnost na terenu	4,13	0,990
Družabni dogodki oziroma pogostitev	2,87	1,356

Vir: Lastna raziskava (2014).

7.9 Dejavniki, ki vplivajo na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti županov

V Sloveniji velja visoka stopnja ponovne izvoljivosti županov; dejavniki, ki vplivajo na to so različni in tudi različno močno vplivajo na stopnjo ponovne izvoljivosti. Zato nas je v vprašalniku zanimalo, kako župani ocenjujejo, kateri dejavniki zelo vplivajo in kateri manj oziroma sploh ne vplivajo na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti. Župani, ki so sodelovali pri raziskavi so imeli možnost ovrednotiti zapisane dejavnike, na lestvici od 0 do 5, pri čemer velja 0 – sploh ne vpliva in 5 – zelo vpliva. Ob koncu so imeli možnost tudi sami dopolniti seznam dejavnikov. To možnost je izbral samo en župan, ki je kot dejavnik, ki vpliva na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti županov, dopisal »sorodstvo«, ovrednotil ga je z oceno 1, kar kaže na sicer zelo majhen vpliv.

Tabela 7.10 prikazuje povprečne ocene, ki so jih podali župani ter razpršenost njihovih odgovorov. Kot dejavnika, ki najbolj vplivata na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti, sta po ocenah županov poznanost med ljudmi in dosedanje delo župana. Oba dejavnika sta dosegla zelo visoko oceno 4,67 od 5 in zelo majhno razpršenost-odgovorov. Dejavnika, ki pomembno vplivata na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti, sta po mnenju županov tudi nekonkurenčnost protikandidatov in neposredna volilna kampanja z volivci; povprečni oceni sta 3,71 oziroma 3,38. Zelo blizu, s povprečno oceno od 2,43 do 2,86, so dejavniki dolžina politične kariere (senioriteta), pasivnost volivcev in nezadostno poznavanje županskih kandidatov in njihovih programov, nestrancarstvo in nenaklonjenost občanov do sprememb. Ti dejavniki po mnenju sodelujočih županov v dokajšnji meri vplivajo na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti. Tudi v tem delu, so župani najslabše ovrednotili članstvo v politični stranki, kot dejavnik, ki bi vplival na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti županov. To ugotovitev lahko dodatno potrdimo z rezultati petega vprašanja, ki kažejo na to da so prav vsi sodelujoči župani odločno zanikali, da bi zaupanje volivcev pridobili s članstvom v politični stranki.

Tabela 7.10: Dejavniki, ki vplivajo na stopnjo ponovne izvoljivosti županov

	povprečna ocena	standardni odklon
Članstvo v politični stranki	1,36	1,393
Poznanost med ljudmi	4,67	0,488
Vaše dosedanje delo kot župan	4,67	0,617
Dolžina politične kariere (senioriteta)	2,43	1,089

Nestranskarstvo	2,73	1,223
Neposredna volilna kampanja z volivci	3,38	1,261
Nekonkurenčnost protikandidatov	3,71	0,994
Pasivnost volivcev in nezadostno poznavanje županskih kandidatov in njihovih programov	2,64	1,277
Nenaklonjenost občanov do sprememb	2,86	1,027

Vir: Lastna raziskava (2014).

Na podlagi zbranih podatkov lahko ugotovimo, da je poznanost med ljudmi in dosedanje delo kot župan tisto, kar najbolj vpliva na to, ali bo župan pri vnovični kandidaturi tudi ponovno izvoljen. Zanimiva je visoka povprečna ocena »nekonkurenčnosti protikandidatov«, kot dejavnika, ki relativno močno vpliva na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti županov. Ta podatek, skupaj z dejstvom, da je aktualni župan pogosto tudi v prednosti, glede poznanosti med ljudmi, kaže na določeno prednost, ki pomembno vpliva na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti županov. Spoznali smo tudi, da pasivnost volivcev in nenaklonjenost občanov do sprememb prav tako v precejšnji meri vplivata na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti, kar predstavlja problem novim kandidatom in prednost za aktualnega župana.

7.10 Omejitev števila županskih mandatov

Na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti županov vpliva tudi dejstvo, da v Sloveniji po trenutni ureditvi ni omejitev števila mandatov župana. Vprašali smo župane, ali bi po njihovem mnenju bilo potrebno omejiti število mandatov, in na koliko mandatov bi ta omejitev bila.

Kot je razvidno iz Tabele 7.11 je kar enajst županov (73,3 %) mnenja, da mandatov ni potrebno omejiti. V prid omejitve mandatov so odgovorili štirje župani. Vsi štirje župani so zapisali, da bi bilo potrebno županovanje omejiti na največ tri mandate. Eden izmed njih je izrazil še mnenje, da bi bilo najprej potrebno mandat župana podaljšat na pet let. Na podlagi zbranih podatkov lahko trdimo, da se večina županov strinja s trenutno ureditvijo in mandate županov ne bi omejevala.

Tabela 7.11: Omejitev števila županskih mandatov

	frekvenca	odstotek
DA	4	26,7 %
NE	11	73,3 %

Vir: Lastna raziskava (2014).

Graf 7.4: Omejitev števila županskih mandatov

Vir: Lastna raziskava (2014).

8 SKLEPNE UGOTOVITVE

V diplomskem delu smo obravnavali pojav visoke stopnje ponovne izvoljivosti županov v Sloveniji. Gre za pogost pojav, ki ga lahko povežemo s temeljnim pojmom politične znanosti, to je demokracijo. Po mnenju mnogih avtorjev je namreč lokalna demokracija in z njo povezana lokalna oblast eden temeljev sodobne demokracije, saj le ta najbolj pooseblja bistvo demokracije, in to je sodelovanje državljanov pri odločanju o javnih zadevah, ki se tičejo njih oziroma njihovega vsakdanjega življenja. In kot mnogi pogosto ponavljajo, so volitve praznik demokracije. Pojav preučevan v našem delu je tako neposredno vezan na lokalne volitve oziroma rezultate le teh. Državljeni oziroma občani posamezne občine se na vsaka štiri leta odpravijo izbirat svojo lokalno oblast. Kot prvega med njimi vsekakor župana občine. Kot je možno razbrat iz obstoječe volilne statistike, se občani pogosto odločijo za že poznano prakso, saj ne redko izberejo že obstoječe župane in jim tako podaljšajo politično kariero še vsaj en mandat. Zato imamo v Sloveniji kar precej županov, ki so mandat »gospodarja« občine ponovili vsaj enkrat ali še več. Za tak pojav stoji cela vrsta razlogov, dejavnikov in drugih povezanih značilnosti, katere smo v diplomskem delu skušali raziskati.

Pri raziskovanju pojava visoke ponovne izvoljivosti županov je možno proučevati več vidikov. Osredotočili smo se predvsem na konkretne dejavnike, ki vplivajo na ponovno izvoljivost županov. Proučevali smo torej, kako je videti lokalna volilna tekma za javno funkcijo ter kako oziroma na kakšen način prihaja do izmenjave informacij od kandidata do volivca. Osredotočili smo se tudi na zaupanje; od kod izvira zaupanje občanov, pa tudi kakšne motive imajo aktualni župani, da se odločijo ponovno kandidirati. Preden smo se lotili lastnega raziskovanja, smo preučili normativni okvir, ki ureja položaj župana v Sloveniji. Ugotovili smo, da ima župan kar nekaj pristojnosti. Je neposredno izvoljen lokalni funkcionar, ki predstavlja in zastopa občino, skrbi za izvrševanje odločitev občinskega sveta in hkrati vodi delovanje le tega. Za predmet našega raziskovanja iz obstoječe ureditve najbolj izstopa podatek, da v Sloveniji ni nobene omejitve števila mandatov. Županu, ki že zaseda funkcijo je tako na vsaka štiri leta povsem omogočeno, da ponovno kandidira in si v primeru uspeha le podaljša svojo mesto na vrhu občine. Če se tako osredotočimo na dolžino politične kariere župana, lahko predvidevamo da je precejšen odstotek takšnih županov, ki že veljajo za izkušene politike z dolgoletno politično kariero. To delno potrjujejo tudi rezultati izvedene raziskave saj je od petnajstih županov, ki so sodelovali v raziskavi, sedem (skoraj polovica) na javni funkciji že več kot petnajst let. Trije (20 %) so namreč prvo izvoljeno funkcijo zasedli že leta 1994, štirje (26,7%) pa leta 1998. Deset županov (71,4 %), ki so sodelovali pri raziskavi je svojo politično kariero začelo kar s funkcijo župana.

Zanimali so nas tudi motivi obstoječih županov za ponovno kandidaturo. V veliki večini so župani navedli, da bi radi nadaljevali oziroma dokončali trenutne projekte, nadaljevali s trajnostnim razvojem občine in ustvarili nova delovna mesta. Pogosto je bilo izpostavljeno tudi to, da en sam mandat ni dovolj za dokončanje večjih projektov za trajnosti razvoj občine. V nadaljevanju je bilo postavljeno tudi vprašanje o omejitvi mandata župana. Enajst županov (73,3 %) je odločno to idejo zavrnilo in izrazilo strinjanje z obstoječo ureditvijo.

Pomemben del našega raziskovanja je zajemalo tudi vprašanje o izviru zaupanja. Ugotovili smo, da po ocenah županov, zaupanje vanj izhaja iz učinkovitosti njihovega dela, osebne prepoznavnosti in nepolitičnega stila vodenja. Na tej točki velja nekaj besed nameniti tudi članstvu v politični stranki. Potrebno je poudariti, da se prav nobeden od sodelujočih županov ni odločil izbrati članstvo v stranki kot pomembno pri pridobivanju zaupanja volivcev. Prav tako rezultati vprašanja o morebitni ponovni kandidaturi prikazujejo, da se od petnajstih

županov le trije (21,4 %) podajajo v ponovno kandidaturo s podporo stranke, medtem ko je na drugi strani sedem županov (50 %), ki načrtujejo ponovno kandidaturo kot nestrankarski kandidati. Omenjene rezultate vsekakor velja povezati s trendom nizke stopnje zaupanja ljudi v politične stranke, kot jo že več let prikazuje raziskava Centra za raziskovanje javnega mnenja (Politbarometer2014). V tem delu se tako predpostavlja, da med župani vlada določen stil delovanja, ki želi jasno potegniti pomembno ločnico med državno politično nestabilno ravno in lokalno ravno, s tem da si župani prizadevajo delovati v nepolitičnem stilu in preseganju političnih delitev, ki jih lahko občani spremljajo na državnem nivoju.

Ko govorimo o prvi ali ponovni izvolitvi nekega kandidata na javno funkcijo velja pozornost usmeriti tudi na način komunikacije kandidata s svojimi potencialnimi volivci. Na kakšen način si kandidat prizadeva prenesti informacije do volivca. Osredotočili smo se predvsem na to, kakšne dogodke je kandidat, ki je bil uspešen v volilni tekmi in tako postal župan organiziral v svoji volilni kampanji. Pa tudi kateri množični mediji so bili v uporabi in ali je volivcu bilo s pomočjo javnega soočenja omogočena neposredna primerjava kandidatov oziroma ter ali so po ocenah županov ta sploh potrebna. Med organiziranimi dogodki so v odgovorih sodelujočih županov najbolj prevladovali javni nagovori, družabni dogodki oziroma pogostitve in obiskovanje krajevnih skupnosti. Pri vprašanju o uporabi množičnih medijev v volilni kampanji smo prišli do ugotovitve, da z izjemo lokalnih tiskanih medijev, vsaj za enkrat množični mediji niso prav pogosto uporabljen kanal, s katerim bi kandidat želel nagovoriti volivce. Javna soočenja so po drugi strani deležna nekoliko razdeljenih mnenj. Namreč, osem sodelujočih županov (57,1 %) meni, da so javna neposredna soočenja potrebna saj nudijo kandidatom možnost, da predstavijo svoj program in razvojna vizijo, volivcem pa omogočijo, da kandidate bolje spoznajo. Šest županov (42,9 %) potrebe po javnih soočenjih ne vidi saj ocenjujejo, da so pomembna zgolj dejanja posameznega kandidata. Praksa preteklih volitev je pokazala podobno sliko saj je v šestih primerih (40 %) javna neposredno soočenje med kandidati bilo organizirano oziroma v sedmih primerih (46,7 %) soočenja ni bilo. Dva župana (13,3 %) nista imela protikandidatov. V tem delu izpostavljam, da po ocenah županov, neposredna volilna kampanja – prisotnost na terenu velja za najpomembnejšo interakcijo kandidata in volivca.

Če preidemo v zaključni del našega diplomskega dela in strnemo izbrane ugotovitve opravljene raziskave, lahko poudarimo, da na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti županov v Sloveniji vpliva več različnih dejavnikov in drugih povezanih značilnosti. Izpostavljam

poznanost med ljudmi in dosedanje delo župana, ki sta po ocenah sodelujočih županov dejavnika, ki najbolj vplivata na visoko stopnjo ponovne izvoljivosti. Hkrati močno poudarjamo tudi naslednje ugotovitve; nekonkurenčnost protikandidatov, pasivnost volivcev, nezadostno poznavanje županskih kandidatov in njihovih programov ter nenaklonjenost občanov do sprememb vsekakor niso zanemarljivi dejavniki. In v tem delu prepoznavamo precejšnje prednosti aktualnih županov oziroma odločilne slabosti protikandidatov.

Zaključujemo z razmislekom o omejitvi števila mandatov. Mnenja, tako strokovna kot laična so razdeljena. Tudi to raziskovalno delo bo zaključeno z deljenim mnenjem. Namreč, profesionalizacija poklica in druge prednosti kariernega politika govorijo v prid neomejenemu številu mandatov. Po drugi strani je lahko neprekinjena oblast, oblast brez konkurence. Podporni steber demokracije je med drugim konkurenca pri izbiri oblasti, saj le ta deluje kot najmočnejši nadzorni organ katerega koli funkcionarja.

Da se ideja o omejitvi števila mandatov in s tem omejitvi ponovne izvoljivosti županov postavi na jasno stran Za ali Proti, naj preteče še več strokovnih in konstruktivnih razprav. Upamo, da bo to diplomsko delo v pomoč pri argumentaciji.

9 LITERATURA

1. Beetham, David. 1996. Theorising Democracy and Local Governance. V *Rethinking Local Democracy*, ur. Desmond S. King in Gerry Stoker, 28-49. Basingstoke: Macmillan.
2. Botero, Felipe. 2008. *Ambition and Reelection: Theoretical Considerations* (preliminary version). Tuscon: University of Arizona.
3. Brezovšek, Marjan in Simona Kukovič. 2012. *Organizacija lokalne oblasti v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
4. Brezovšek, Marjan, Miro, Haček in Milan Zver. 2008. *Organizacija oblasti v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
5. Brezovšek, Marjan, Miro, Haček in Simona Kukovič. 2014. *Javna uprava*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
6. Bučar, France. 1969. *Uvod v javno upravo*. Ljubljana: Uradni list RS.
7. Cain, Bruce E. in John A. Ferejohn in Morris P. Fiorina. 1987. *The Personal Vote: Constituency Service and Electoral Independence*. Cambridge: Harvard University Press.
8. Dahl, Robert A. 1989. *Democracy and Its Critics*. New Haven: Yale University Press.
9. Fink Hafner, Danica in Alenka Krašovec. 2000. Dejavniki strankarske podpore kandidatkam na lokalni in nacionalni ravni političnega sistema. *Družboslovne razprave* 16 (34–35): 141-165.
10. Finocchiaro, Charles J. in Tse-min Lin. 2000. *The Hazards of Incumbency: An Event History Analysis of Congressional Tenure*. Prispevek predstavljen na 58. Annual meeting of the Midwest Political Science Association. Dostopno prek: <http://people.cas.sc.edu/finocchi/finlin.PDF> (5. september 2014)
11. Haček, Miro in Simona Kukovič. 2012. Analiza ponovne izvoljivosti županov v slovenskih občinah. *Teorija in praksa* 49 (4-5): 670-681.
12. Held, David. 1996. *Models of democracy*. Cambridge: Polity.
13. Juvan Gotovac, Vesna. 2000. Naloge župana. V *Župan in občina*, ur. Vlaj, Stane, 8-21. Ljubljana: Inštitut za lokalno samoupravo pri Visoki upravni šoli.
14. *Katalog pristojnosti občin*. 1997. Dostopno prek: http://www.lex-localis.info/files/89f5ce8f-f305-414a-89c1-75ed92f4564c/632605314344413423_ZLS.pdf (5. september 2014).

15. King, Gary in Lanche Zeng. 2000. *Logistic Regression in Rare Events Data*. Political Analysis 9 (2): 137-163.
16. Krehbiel, Keith. 1991. *Information and Legislative Organization*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
17. Kukovič, Simona in Miro Haček. 2013. The Re-Election of Mayors in the Slovenian Local Self-Government. *Lex Localis* 11 (2): 87-99.
18. Kukovič, Simona. 2012a. *Reelekcija županov: lokalne volitve 1998: baza podatkov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Inštitut za družbene vede, Center za proučevanje upravno-političnih procesov in institucij.
19. Kukovič, Simona. 2012b. *Reelekcija županov: lokalne volitve 2002: baza podatkov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Inštitut za družbene vede, Center za proučevanje upravno-političnih procesov in institucij.
20. Kukovič, Simona. 2012c. *Reelekcija županov: lokalne volitve 2006: baza podatkov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Inštitut za družbene vede, Center za proučevanje upravno-političnih procesov in institucij.
21. Kukovič, Simona. 2012č. *Reelekcija županov: lokalne volitve 2010: baza podatkov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Inštitut za družbene vede, Center za proučevanje upravno-političnih procesov in institucij.
22. Leoni, Eduardo, Carlos, Pereira in Lucio Renno. 2004. Political Survival Strategies: Political Career Decisions in Brazilian Chamber of Deputies. *Journal of Latin American Studies* 36 (1): 109-130.
23. Mayhew, David R. 1974. *Congress: The Electoral Connection*. New Haven: Yale University Press.
24. McKelvey, Richard D. in Raymond G. Reizman. 1992. Seniority in Legislatures. *American Political Science Review* 86 (4): 951-965.
25. Mill, John Stuard. 1948. *On liberty and Considerations of Representative Government*. London: Everyman Press.
26. *Politbarometer*. 2014. Center za raziskovanje javnega mnenja. Dostopno prek: http://www.cjm.si/?q=PB_rezultati (5. september 2014).
27. Rae, Douglas W. 1967. *The political consequences of electoral laws*. New Haven: Yale University Press.
28. Sartori, Giovanni. 1987. *The theory of democracy revisited*. New Jersey: Chatham House Publishers.

29. Sharpe, Laurence. J. 1970. Theories of local government. *Political studies* 18 (2): 153-174.
30. Stoker, Gerry. 1991. *The politics of local government*. London: Basingstoke, MacMillan.
31. Vljaj, Stane. 2006. *Lokalna samouprava: teorija in praksa*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
32. *Zakon o lokalni samoupravi (ZLS)*. Ur. l. RS 94/2007 in 51/2010. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO307> (5. september 2014).

PRILOGE

Priloga A: Vprašalnik

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede

Center za proučevanje upravno-političnih procesov in institucij

Raziskava 2014-0/27

PONOVA IZVOLJIVOST ŽUPANOV V SLOVENIJI

Ljubljana, junij 2014

Spoštovani gospod župan,

sem Ermin Kahrmanović, študent 4. letnika Politologije (smer analiza politik in javna uprava) na Fakulteti za družbene vede, Univerze v Ljubljani. V sklopu Centra za proučevanje upravno-političnih procesov in institucij (CPUPI) delam diplomsko delo, v katerem želim raziskati dejavnike, ki vplivajo na ponovno izvoljivost županov v slovenskih občinah. Namen raziskave je torej ugotoviti, kateri so tisti dejavniki, ki v največji meri doprinesejo k visoki stopnji ponovne izvoljivosti županov v slovenskih občinah.

Ker nam empirični podatki najlažje omogočajo zaznavanje aktualnega stanja, ki je pomembno pri določanju nadaljnjih smernic, smo pripravili kratek vprašalnik. Naprošamo Vas, da nanj odgovorite natančno – pri vprašanih zaprtega tipa se odločite za tisti/-e odgovor/-e, ki se najbolj približa/-jo Vašemu mnenju, pri kombiniranih vprašanih pa po želji dopišite svoje mnenje – ter nam ga čim prej vrnite na fakulteto (kuverta s povratnim naslovom je priložena). Vprašalnik je anonimen; pridobljeni podatki se bodo uporabljali zgolj v raziskovalne namene in za potrebe diplomskega dela.

Vnaprej se Vam zahvaljujemo za skrbno izpolnjen in vrnjen vprašalnik.

Z lepimi pozdravi,

Ermin Kahrmanović

V1: Vaša prva izvolitev na javno funkcijo je bila leta _____ . Izvoljen sem bil na funkcijo:

- 1- župana
- 2- občinskega svetnika
- 3- drugo: _____ (prosimo, dopišite)

V2: Ali ste trenutno član politične stranke?

- 1- DA
- 2- NE

V3: Ali boste na prihodnjih lokalnih volitvah ponovno kandidirali za funkcijo župana? (označite samo en odgovor)

- 1- NE
- 2- DA, kot član politične stranke
- 3- DA, kot nestrankarski kandidat

V4: ...če »da«... Kaj je Vaš osrednji motiv za ponovno kandidaturo?

V5: Kaj menite, kaj volivci ocenjujejo kot najpomembnejše pri izbira kandidata oziroma od kod izvira zaupanje Vaših volivcev? (obkrožite odgovore; možnih je več odgovorov)

- 1- izpolnjevanje volilnega programa
- 2- učinkovitost dela/zaupanje v vaše delo
- 3- članstvo v stranki, ki ima v občini največjo podporo
- 4- osebna prepoznavnost v občini
- 5- nepolitičen stil vodenja/preseganje političnih delitev
- 6- zadovoljstvo občanov z gospodarskim stanjem v občini (posreden vpliv)
- 7- drugo: _____ (prosimo, dopišite)

V6: Ali so na lokalnih volitvah leta 2010 bila organizirana javna neposredna soočanja med vami in vašimi protikandidati?

- 1- DA
- 2- NE
- 3- NISEM IMEL PROTİKANDIDATA

V7: Ali menite, da so organizirana javna neposredna soočanja med kandidati potrebna?

Prosimo, obrazložite svoj odgovor.

- 1- DA, ker: _____
- 2- NE, ker: _____

V8: Prosimo, označite ali ste se na lokalnih volitvah leta 2010 pri volilni kampanji posluževali množičnih medijev in katerih? Ali se je vaš glavni tekmeč na volitvah posluževal množičnih medijev in katerih? (V levem stolpcu označite tiste medije, ki ste se jih vi posluževali; v desnem stolpcu označite, katerih množičnih medijev se je posluževal vaš glavni tekmeč.)

	VI	VAŠ GLAVNI TEKMEC
lokalni tiskani mediji	☐	☐
lokalni radio	☐	☐
lokalna televizija	☐	☐
spletna stran	☐	☐

socialna omrežja (Facebook, Twitter ...)	☐	☐
drugo: _____	☐	☐

V9: Katere dogodke, v katerih ste imeli neposredni stik s potencialnimi volivci, ste organizirali v svoji kampanji leta 2010? (možnih je več odgovorov)

- 1- javni nagovori
- 2- obiskovanje vseh krajevnih skupnosti
- 3- kampanja od vrat do vrat
- 4- družabni dogodek oziroma pogostitev
- 5- okrogle mize
- 6- drugo: _____

V10: Prosimo, da na lestvici od 0 do 5, pri čemer velja 0 – sploh ni pomembno in 5 – zelo pomembno, ovrednotite načine komuniciranja s potencialnimi volivci v volilni kampanji.

	sploh ni pomembno 0	1	2	3	4	zelo pomembno 5
uporaba množičnih medijev (radio, časopis, TV)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
uporaba modernih množičnih medijev (internet, socialna omrežja – Facebook)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
javna neposredna soočanja kandidatov	☐	☐	☐	☐	☐	☐
neposredna volilna kampanja – prisotnost na terenu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
družabni dogodek oziroma pogostitev	☐	☐	☐	☐	☐	☐
drugo: _____	☐	☐	☐	☐	☐	☐

V11: V Sloveniji velja visoka stopnja ponovne izvoljivosti županov. Prosimo, da na lestvici od 0 do 5, pri čemer velja 0 – sploh ne vpliva in 5 – zelo vpliva, ovrednotite dejavnike, ki vplivajo na ponovno izvoljivost.

	nič ne vpliva 0	1	2	3	4	zelo vpliva 5
članstvo v politični stranki	☐	☐	☐	☐	☐	☐
poznanost med ljudmi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
vaše dosedanje delo kot župan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
dolžina politične kariere (senioriteta)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
nestrancarstvo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
neposredna volilna kampanja z volivci	☐	☐	☐	☐	☐	☐
nekonkurenčnost protikandidatov	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pasivnost volivcev in nezadostno poznavanje županjiskih kandidatov in njihovih programov	☐	☐	☐	☐	☐	☐
nenaklonjenost občanov do sprememb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
drugo: _____	☐	☐	☐	☐	☐	☐

V12: Ali menite, da bi bilo potrebno omejiti število mandatov župana? (obkroži odgovor; možen je en odgovor)

- 1- DA; na _____ mandatov
- 2- NE

V13. Kakšna je vaša najvišja dokončana izobrazba?

- 1- dokončana osnovna šola
- 2- dokončana 2- ali 3-letna strokovna šola
- 3- dokončana 4-letna srednja šola ali gimnazija
- 4- dokončana višja šola
- 5- dokončana visoka šola
- 6- dokončana fakulteta ali akademija
- 7- opravljen magisterij
- 8- opravljen doktorat

HVALA ZA SODELOVANJE!

